

INHOUD

0.	<u>SAMENVATTING</u>	3
1.	<u>INLEIDING</u>	6
2.	<u>CULTUURBELEID</u>	7
3.	<u>AMATEURKUNST</u>	10
4.	<u>CULTUUREDUCATIE</u>	13
5.	<u>BEELDENDE KUNST</u>	17
6.	<u>CULTUREEL ERFGOED</u>	19
7.	<u>MEDIA EN LETTEREN</u>	22
8.	<u>ACCOMMODATIES</u>	25
9.	<u>STIMULEREN LOKALE CULTURELE KLIMAAT</u>	27
10.	<u>CULTURELE EVENEMENTEN</u>	30
11.	<u>CONCRETE BELEIDSVOORNEMENS EN HUN GEVOLGEN</u>	34
	<u>BIJLAGE 1. DE CULTURELE WERELD VAN BRUNSSUM</u>	37
	<u>BIJLAGE 2. HET RIJKSBELEID</u>	39
	<u>BIJLAGE 3. HET BELEID VAN DE PROVINCIE LIMBURG</u>	42
	<u>BIJLAGE 4. DE REGIO PARKSTAD</u>	44
	<u>BIJLAGE 5. NADERE OVERWEGINGEN T.A.V. DE AMATEURKUNST</u>	48
	<u>BIJLAGE 6. BESCHRIJVING DANCE CENTRE BENITO DEANE</u>	49
	<u>BIJLAGE 7. NADERE DETAILS CULTUREEL EDUCATIEF CENTRUM</u>	50
	<u>BIJLAGE 8. NADERE OVERWEGINGEN T.A.V. HET CULTUREEL ERFGOED</u>	54
	<u>BIJLAGE 9. INDICATIEF OVERZICHT GEMEENTELIJKE UITGAVEN KUNST EN CULTUUR</u>	55

*DE MEESTE MENSEN WETEN VAN ALLES DE PRIJS EN VAN NIETS DE WAARDE.
WILDE*

OSCAR

Adviseur: drs. Jules H.M. Jurgens

0. SAMENVATTING

Ter voldoening aan de bestuursopdracht van de gemeenteraad van 11 december 2007 is deze cultuurnota opgesteld.

VISIE

In de nota staat als visie voor het Brunssums cultuurbeleid:

'De Brunssummer wordt weer zelfbewust, wordt weer trots op zijn gemeente'.

MISSIE

Als missie is geformuleerd:

'Het bevorderen van een cultureel aanbod zonder drempels, met zwaartepunten voor de jeugd en de ouderen, er op gericht om de inwoners trots op hun stad te laten zijn'.

Voor het slagen van het beleid acht de gemeente de zichtbaarheid van de cultuur van groot belang.

DOELSTELLINGEN

De volgende doelstellingen zijn geformuleerd voor het toekomstige culturele beleid:

- 1. De inwoners trots kunnen laten zijn op hun eigen stad.*
- 2. Het cultuurbeleid zo laagdrempelig mogelijk laten zijn.*
- 3. Een levendig cultureel klimaat nastreven.*
- 4. De inwoners meer betrekken bij de cultuur van de stad met speciale nadruk op jongeren en ouderen.*
- 5. De inwoners meer bewust laten zijn van de cultuurhistorische waarde van Brunssum.*
- 6. Meer inwoners van stad en streek nemen deel aan de cultuuruitingen in Brunssum.*

RANDVOORWAARDEN

Daarvoor dient aan de volgende randvoorwaarden voldaan te zijn:

- Een bloeiende amateurkunst.*
- Een dekkende en levende cultuureducatie.*
- Een afdoende culturele infrastructuur.*
- Minimale randvoorwaarden voor een levendig lokaal cultureel klimaat.*
- Een gedegen PR, waarbij ook de gemeente inhaakt op de highlights in het culturele leven van Brunssum.*
- Een gemeentelijke organisatie die de regierol van de gemeente in het culturele leven van Brunssum kan waarmaken en efficiënt opereert in de uitvoering daarvan.*
- Voldoende middelen om dit te realiseren.*

AANPAK

De volgende onderdelen van het culturele leven zijn onderscheiden:

- Amateurkunst*
- Cultuureducatie*
- Beeldende kunst*
- Cultureel erfgoed*
- Media en letteren*
- Accommodaties*
- Stimuleren culturele klimaat*

- Culturele evenementen.

Per onderdeel is nagegaan hoe de geformuleerde doelstellingen bereikt kunnen worden. Daartoe is allereerst een beschrijving gegeven van de huidige situatie, vervolgens van de gewenste situatie (gerelateerd aan de geformuleerde doelstellingen), waarna wordt beschreven hoe die gewenste situatie bereikt kan worden.

Tevens is in een aantal bijlagen het Rijksbeleid, het provinciaal beleid en het beleid van de overige steden van Parkstad beschreven.

BELEIDSVOORNEMENS PER ONDERDEEL

De volgende beleidsvoornemens zijn uiteindelijk per onderdeel geformuleerd:

ALGEMEEN

1. Vanuit de gedachte regierol een intensievere relatie met het cultuurveld onderhouden
2. voor de verenigingen een draaiboek c.q. hand-out op te stellen

AMATEURKUNST

1. een totaalaanpak voor de amateurkunst ontwikkelen, waarbij de gemeente de regie ter hand neemt
2. het Parkstadoverleg Cultuur intensiveren
3. de mogelijkheden onderzoeken om de bekendheid en de betekenis van urban culture voor Brunssum te vergroten door een periodiek terugkerende wedstrijd of internationaal toernooi. Samenwerking op dat terrein eveneens bevorderen
4. de aanpassing van de subsidieverordening is vevat in een separaat voorstel
5. een overlegplatform Hafa in het leven roepen

CULTUUREDMUCATIE

1. onderzoeken of een dependance van Vazom als centrum voor cultuureducatie in de vernieuwde Brikke Oave (met accenten voor jeugd en 55+ers) geopend kan worden
2. bevorderen dat met cultuureducatie gestart wordt bij peuter en kleuter
3. cultuurscouts
  - o onderzoeken of hun werk in het vervolgonderwijs geïntensiveerd kan worden
  - o bevorderen dat zij meer aandacht aan het amateurveld geven
  - o bevorderen dat het aantal cultuuraanbieders via hen wordt uitgebreid (m.n. architectuur)
  - o een goede afstemming met het zo mogelijk te vestigen centrum voor cultuureducatie bevorderen

BEELDDE KUNST

1. buitenlocaties thematiseren
2. onderhoudssituatie en locaties beelden regelmatig bezien en zo nodig voorstellen doen
3. 1% Fonds beeldende kunst vormen
4. expositiebeleid + aankoopbeleid formuleren

CULTUREEL ERFGOED

1. plaatsing van toeristisch recreatieve informatieborden onderzoeken
2. krachtig oppakken mijnverleden in cultuur-toeristische zin, door middel van een actieplan mijnverleden
3. aandacht voor het cultureel erfgoed en de vier geheugens via cultuureducatie bevorderen
4. onderzoek naar de wenselijkheid voor een bouwhistorisch onderzoek bij monumenten
5. in de op te richten oudheidkamer verwijzingen opnemen naar uitingen van alle geheugens

6. onderzoeken of de archeologische vondsten en beschrijvingen, op kosten van de verstoorder, toegankelijk gemaakt kunnen worden
7. een integrale aanpak ontwikkelen voor de geschiedenis in het cultuurlandschap

MEDIA EN LETTEREN

1. OPENBARE BIBLIOTHEEK BRUNSSUM (OBB)
  - bevorderen dat de landelijke certificeringnorm begin 2009 is ingevoerd
  - verdere intensivering samenwerking OBB en Carbooncollege locatie Rombouts bevorderen
  - culturele medewerking aan overig onderwijs via cultuurscouts bevorderen
  - bevorderen om, i.o.m. VAZOM en andere instituten en kunstenaars in Brunssum en Parkstad, het educatieve aanbod van de OBB verder te ontwikkelen
2. LOKALE OMROEP (LOO)
  - bezien of de belangrijke culturele evenementen voldoende hoogwaardig worden verslagen

ACCOMMODATIES

1. in de bestuursopdracht voor het accommodatiebeleid de voormalige pompgebouwen meenemen
2. een gedegen opknapbeurt en dito speelschema voor het openluchttheater opstellen

STIMULEREN CULTURELE KLIMAAT

1. nieuwe initiatieven bespreken in het Parkstadoverleg cultuur en samenwerking met Alsdorf overwegen
2. in Parkstadoverleg de mogelijkheden van ateliers voor kunstenaars in Parkstad aan de orde stellen

CULTURELE EVENEMENTEN

1. een drietal verbeteringen zullen worden doorgevoerd:
  - een gecoördineerde begeleiding en vergunningverlening bij het organiseren van de evenementen
  - een actieve bijdrage aan de PR van deze evenementen
  - nauw overleg bij de grotere evenementen ter voorkoming van financiële tegenvallers
2. onderzoeken of de Promesse d'un Voyage in de toekomst wederom georganiseerd kan worden in Brunssum
3. Taptoe Brunssum nieuw leven inblazen
4. onderzoeken in welke mate het thema Dansen sterker kan worden verbonden met Brunssum
5. bevorderen van regionale samenwerking, waarbij de gedachten uitgaan naar de belangrijkste evenementen van Brunssum en de evenementen het Wereld Muziekconcours WMC, Cultura Nova, het Charles Hennen Concours en het Orlando Festival
6. overwegen om ingaande 2009 weer deel te nemen aan het Limburg Festival

ACTIEPROGRAMMA CULTUURBEREIK PARKSTAD

Verhoging bijdrage tot € 0,79 per inwoner.

PR, ORGANISATIE EN FINANCIËN

Tot slot wordt stil gestaan bij de gevolgen van de geformuleerde beleidsvoornemens voor PR, organisatie en financiën.

1. INLEIDING

1.1. Bestuursopdracht

Op 11 december 2007 heeft de raad van de gemeente Brunssum de opdracht verleend voor het formuleren van een samenhangend gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid en een beleidsnota 'Kunst en cultuur' op te stellen.

In die beleidsnota dienen de volgende onderwerpen aan de orde te komen:

- het beleidskader van het Rijk, provincie en regio,
- een inventarisatie van het huidige gemeentelijke cultuurbeleid ten aanzien van de genoemde onderdelen, waarbij onder andere aandacht geschonken moet worden aan het stimuleren van het lokale culturele klimaat, mede in samenwerking met de partnergemeente en andere mogelijke partners,
- een visie op het gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid,
- doelstellingen voor toekomstig beleid, in algemene zin en toegespitst op specifieke doelgroepen als ouderen en jongeren,
- een uitvoeringsprogramma inclusief financiële paragraaf,
- tevens zijn in de desbetreffende raadsvergadering door de portefeuillehouder nog de volgende toezeggingen gedaan:
  - een draaiboek c.q. hand-out voor de verenigingen wordt opgesteld,
  - in de uitwerking zal aandacht aan jongeren worden besteed,
  - in de uitwerking zal voldoende aandacht voor de historie van Brunssum in acht worden genomen,
  - hij zal kunstenaars betrekken bij de uitwerking, afstemming zoeken binnen de regio en hierbij voorbeelden van de VNG en Euregio meenemen.

1.2. Het proces en de opzet van de nota

Allereerst is getracht door middel van ruim 50 interviews, zowel met inwoners (onder andere bestuursleden verenigingen en stichtingen en culturele voortrekkers) en bestuurders en medewerkers van de gemeente, getracht een beeld te verkrijgen van het huidige beleid en de gewenste veranderingen daarin. Daarnaast is gesproken met actoren van buiten Brunssum, terwijl tevens relevante beleidsstukken van de andere stedelijke gemeenten van Parkstad, de provincie, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG en het Rijk zijn doorgenomen.

De nota is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 vindt u de uitgangspunten voor een toekomstig cultuurbeleid.
- In de hoofdstukken 3 t/m 10 vindt u per onderdeel een beschrijving van de huidige situatie. Van daaruit wordt steeds aangegeven wat de gewenste richting, voorziene acties en de daarbij behorende financiële consequenties zijn.
- In hoofdstuk 11 zijn de concrete beleidsvoornemens per onderdeel geformuleerd en hun gevolgen (PR, organisatie en financiën).
- Om een goed beeld te krijgen van de 'Umwelt' waarin Brunssum opereert, vindt u in bijlage 1 allereerst een korte beschrijving van de maat van Brunssum en de daarbij mogelijk behorende culturele infrastructuur.
- In de bijlagen 2 en 3 wordt het relevante beleid van het Rijk en de provincie beschreven.
- In bijlage 4 geven is vervolgens het culturele beleid van andere drie steden in Parkstad weergegeven, alsmede de inspanningen van Parkstad op dit terrein.
- In de bijlagen 5 t/m 9 wordt nadere informatie gegeven ten aanzien van bepaalde onderdelen.

2. CULTUURBELEID

Geconstateerd moet worden dat, met uitzondering van het subsidiebeleid, tot op heden geen beleidsuitgangspunten op het gebied van kunst en cultuur aan het papier zijn vertrouwd. De hier gepresenteerde beschrijving van het culturele veld, is dan ook vrijwel geheel gebaseerd op mondelinge informatie.

Om een goed beeld te kunnen schetsen, is met een groot aantal actoren in het Brunssumse culturele veld gesproken. Dit betreft de volgende categorieën: beeldende kunst, kunsteducatie, cultureel erfgoed, media en letteren, accommodaties, culturele evenementen, galerieën, amateurkunst, leden van het College en ambtenaren van de gemeente Brunssum.

2.1. Algemeen

Brunssum kan, met zijn bijna 30.000 inwoners en onderdeel uitmakend van het grootstedelijke gebied van Parkstad Limburg, getypeerd worden als een prettige woon- een leefgemeente met veel groen in en om de gemeente.

De bevolking wordt gekenmerkt door een relatief laag opleiding- en daarbij behorend inkomensniveau, een snelle vergrijzing en een cultuur die vanuit het mijnverleden met zijn enorme bevolkingsgroei, vanuit heel Nederland en later heel Europa, te typeren is als een smeltkroes zonder echte uitschieters. Een bevolking ook, gewend als ze was dat er voor alles gezorgd werd door de mijnen, die zich terughoudend opstelt. Inmiddels zijn de mijnen gesloten en heeft de operatie van zwart naar groen veel van de relictten ervan doen verdwijnen. Eveneens is een belangrijk stuk werkgelegenheid verdwenen. Mede daardoor verloopt de vergrijzing in heel Parkstad een stuk sneller dan in de rest van Nederland. Dit alles heeft duidelijk zichtbare gevolgen voor de verenigingen.

Tijdens de mijnperiode is het toenmalige dorp in korte tijd gegroeid met een aantal zogenaamde, nog steeds als zodanig herkenbare, mijnkoloniën. Buurten die zijn opgebouwd op basis van het toen in zwang zijnde idee van de tuinstad¹. Deze buurten zijn of worden inmiddels prachtig opgeknapt, waardoor ze een goed woongenot leveren aan de huidige bewoners en een blijvende tastbare herinnering opleveren aan het mijnverleden. Ook vanuit dat verleden is er een groot aantal hechte verenigingen met een behoorlijke organisatiekracht aanwezig. Verenigingen die zorgen voor een stevige sociale structuur en een grote diversiteit aan mogelijkheden.

Een aantal grootschalige evenementen draagt met name duidelijk bij aan de uitstraling van Brunssum naar buiten. Genoemd kunnen worden het Worldfestival Parade Brunssum, de Ilse Frankenthal Grafiek Triënnale, de Promesse d'un Voyage, de festivals in het Vijverpark en de Parelloop.

De gemeente heeft een duidelijk hart met een prachtig vijverpark en een winkelcentrum met een ietwat bescheiden uitstraling. De culturele voorzieningen passen binnen de schaal van Wijn (zie bijlage 1). Op dit moment wordt een opwaardering en aanpassing van een groot aantal van deze voorzieningen doorgevoerd. In dit verband zijn met name het Masterplan Centrum en het Masterplan Treebeek te noemen.

De gemeente heeft de ambitie om Brunssum, onder andere door een duidelijker cultureel gezicht, meer op de kaart te zetten.

---

¹ De tuinstad: gebaseerd op de ideeën van Ebenezer Howard om de arbeiders ontsnapping te bieden uit de misère van de industriële metropool.

2.2. Cultuur

Cultuur is het product van een complex maatschappelijk proces. Cultuur heeft dan ook duidelijk raakvlakken met én beïnvloedt veel andere beleidsvelden en omgekeerd. Denk aan de rol van cultuur binnen het sociaal-maatschappelijke veld, de cultuur als mogelijke motor voor economische groei en cultuur en als middel ter bevordering van de recreatie en het toerisme. Maar ook cultuur als een reactie op de maatschappelijke ontwikkelingen en natuurlijk de jeugdcultuur.

2.3. Visie: Trots!

De gemeentelijke visie is:

Het wordt hoog tijd dat de Brunssummer weer zelfbewust wordt, weer trots wordt op zijn gemeente.

Het cultuurbeleid dient er op gericht te zijn om die trots te bereiken.

Gegevenheden en wenselijke accenten:

- Het is het uiteraard van belang dat wordt uitgegaan van de schaal die Brunssum heeft, een schaal die daarnaast nog in belangrijke mate bepaald wordt door de aanwezige infrastructuur in de overige stedelijke gemeenten van Parkstad.
- Maar ook wil de gemeente uitgaan van de verworvenheden die Brunssum op cultureel gebied bezit. Daarbij vallen een aantal evenementen op, zoals het Worldfestival Parade, de Ilse Frankenthal Grafiek Triënnale en de Promesse d'un Voyage.
- Bovendien de grote dichtheid aan culturele verenigingen en natuurlijk de bijzondere infrastructuur zoals het Vijverpark en het Schutterspark en de rijkdom aan delfstoffen en de daarbij behorende geschiedenis.
- Het recente mijnverleden, dat Brunssum sterk gevormd heeft, is van groot belang voor de identiteit van de Brunssummer. Het biedt kansen om aan die identiteit een sterke positieve bijdrage te leveren.
- Het beleid zal daarnaast accenten vertonen op het gebied van amateurkunst en educatie (beide met accenten voor jongeren en ouderen) én er op gericht zijn om mede in samenwerking met de partnergemeente Alsdorf het lokale culturele klimaat te stimuleren.

Kortom, een beleid gericht op een bescheiden maar duidelijke up-swing met een aantal uitschieters bij evenementen en voorzieningen.

2.4. Missie: toegankelijkheid voorop!

Als missie voor het Brunssumse culturele beleid is de volgende geformuleerd:

Het bevorderen van een cultureel aanbod zonder drempels, met zwaartepunten voor de jeugd en de ouderen, er op gericht om de inwoners trots op hun stad te laten zijn.

Of een beleid slaagt, is mede afhankelijk van de mate van zichtbaarheid van de verschillende elementen ervan. Het optimaliseren van die zichtbaarheid en de presentatie van het huidige cultuuraanbod is dan ook een belangrijke doelstelling.

Onlangs zijn er duidelijke lijnen uitgezet ter verbetering van onder andere de culturele infrastructuur. Te noemen zijn:

- Het masterplan voor het Centrum, met een belangrijke culturele investering in een te vernieuwen d'r Brikke Oave en het masterplan voor Treebeek, met een nieuwe welzijnsvoorziening.
- Het Schutterspark als kunstenpark Energie, met daarin gelegen de voormalige pompgebouwen waarvoor een multifunctionele bestemming wordt nagestreefd.
- Het multifunctioneel gebruik van de Brede Scholen.

2.5. Doelstellingen

Vanuit voorgaande visie en missie zijn de volgende doelstellingen voor het toekomstige culturele beleid geformuleerd:

- De inwoners trots kunnen laten zijn op hun eigen stad.
- Het cultuurbeleid zo laag drempelig mogelijk laten zijn.
- Een levendig cultureel klimaat nastreven.
- De inwoners meer betrekken bij de cultuur van de stad met speciale nadruk op jongeren en ouderen
- De inwoners meer bewust laten zijn van de cultuurhistorische waarde van Brunssum
- Meer inwoners van stad en streek nemen deel aan de cultuuruitingen in Brunssum.

2.6. Randvoorwaarden

Om deze doelstellingen te bereiken zijn de volgende zaken noodzakelijk:

- Een bloeiende amateurkunst
- Een dekkende en levende cultuureducatie
- Een afdoende culturele infrastructuur
- Minimale randvoorwaarden voor een levendig lokaal cultureel klimaat
- Een gedegen PR, waarbij vooral de gemeente inhaakt op de highlights in het culturele leven van Brunssum
- Een gemeentelijke organisatie die de regierol van de gemeente in het culturele leven van Brunssum kan waarmaken en efficiënt opereert in de uitvoering daarvan
- Voldoende middelen om dit te realiseren.

2.7. Plan van aanpak

In de volgende hoofdstukken wordt per onderdeel nagegaan hoe de geformuleerde doelstellingen bereikt kunnen worden. Daartoe worden de volgende onderdelen van het culturele leven onderscheiden:

- Amateurkunst
- Cultuureducatie
- Beeldende kunst
- Cultureel erfgoed
- Media en letteren
- Accommodaties
- Stimuleren culturele klimaat
- Culturele evenementen.

Tenslotte zijn in hoofdstuk 11 de concrete beleidsvoornemens en de wenselijke veranderingen ten aanzien van PR, de organisatie en de gemeentelijke financiën verwoord.

In de bijlagen 1 t/m 4 wordt aandacht besteed aan de omgevingsfactoren, zoals de maat van Brunssum, het Rijks- en provinciaal beleid en het beleid van de andere steden in Parkstad. Tot goed begrip van de hoofdtekst wordt lezing van deze bijlagen aanbevolen.

3. AMATEURKUNST

Amateurkunst is het actief beoefenen van kunst, uit passie, liefhebberij of engagement, zonder daarmee primair in het levensonderhoud te willen voorzien², alleen of gezamenlijk (al dan niet in verenigingsverband). Ook volkskunst valt hier onder. Ja zelfs carnaval, een bij uitstek Zuidelijke cultuuruiting die niet weg te denken is uit het Brunssumse leven (zie ook hierna bij culturele evenementen).

3.1. Huidige situatie

In Nederland beoefenen 6 miljoen mensen een of andere vorm van amateurkunst! Geëxtrapoleerd naar Brunssum betekent dit dat hier bijna 9.000 inwoners van 15 jaar en ouder met het actief beoefenen van kunst bezig zijn. Uit landelijk onderzoek blijkt verder dat zeker tweederde ervan niet is georganiseerd. Dat is een ontwikkeling die zich vooral de laatste jaren heeft voorgedaan. Zij maken bijvoorbeeld deel uit van 'communities' op internet of organiseren een tijdelijk project. Deze kunstenaars zijn voor elkaar en voor de gemeenschap jammer genoeg vaak nauwelijks zichtbaar. Zie voor nadere overwegingen bijlage 5.

De gemeente Brunssum ondersteunt de amateurkunstbeoefening hoofdzakelijk door het verlenen van subsidies aan verenigingen, zoals laatstelijk vastgelegd in de (tijdelijke) gemeentelijke subsidieverordening van 19 december 2006. Gezien de sterke vergrijzing en de gevolgen daarvan voor de verenigingen wenst de gemeente de vinger aan de pols houden voor wat betreft hun toekomstperspectief. In de gemeente Brunssum zal begin 2009 een vrijwilligerscentrale operationeel zijn, ter ondersteuning van het verenigingsleven. In deze lijn past het opstellen van een draaiboek c.q. hand-out voor de verenigingen. Eind 2008 zal de nieuwe subsidieverordening aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd.

Vermeldenswaard is ook het subsidie aan de muziekschool SMK, waardoor ook faciliteiten geschapen zijn voor individuele amateurs.

De huidige subsidieverordening kent voor de amateurkunst twee subsidievormen: de waarderingssubsidie en de incidentele subsidie. Voor het eerst is een speciale deelverordening opgenomen voor evenementen.

Volgens deze subsidieverordening kunnen de volgende verenigingen onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op subsidie:

- Amateuristische zangverenigingen, waaronder jeugdkoren en bejaardenkoren,
- Instrumentele verenigingen, zoals harmonieën, fanfares, brassbands, drumfanfares, drumbands, majorettekorpsen, overige instrumentele verenigingen en schutterijen,
- Overige instellingen die actief zijn op het gebied van amateuristische kunstbeoefening, zoals toneel, dans, schilderen, enzovoorts, dan wel op het gebied van kunst en cultuur in de ruimste zin van het woord.

In 2007 werden vanuit deze verordening 39 verenigingen gesubsidieerd.

Zoals vermeld is inmiddels een voorstel voor een aangepaste verordening in procedure gebracht.

Daarbij zijn onder andere de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de subsidievoorwaarden en –grondslagen worden zoveel mogelijk beperkt
- het subsidie komt zo veel mogelijk ten goede aan de inwoners van Brunssum
- het subsidie voor vergelijkbare activiteiten komt op een vergelijkbaar niveau als in andere gemeenten.

---

² Amateurkunstbeleid OK, Een handreiking voor gemeente, VNG + Kunstfactor, juni 2008

Een groot deel van de hiervoor genoemde initiatieven wordt gevormd door de jeugd met zijn hedendaagse uitingen, zoals urban culture, graffiti, breakdance, streetdance, rappen, slammen en skilz. Zij voegen, aldus de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in Amateurkunstbeleid OK (2008), vooralsnog iets wezenlijks toe aan het bestaande aanbod.

In Brunssum, en overigens ook elders in Parkstad, zijn het met name een aantal dansscholen die in de lokale behoeften op dit terrein voorzien. Zo kunnen met name genoemd worden Dance Centre Benito Dean (DCBD) en studio Hellebrand. DCBD vormt samen met een vijftal andere (onder andere in Tilburg, Groningen en Amsterdam) het topsegment in Nederland van de Urban culture (zie ook bijlage 6). Met ongeveer 600 leerlingen afkomstig uit heel Zuid Limburg en aangrenzend Duitsland, is dit voor deze cultuur een belangwekkend instituut.

Laatst genoemde initiatieven én individueel optredende amateurs worden in Brunssum niet gesubsidieerd. Ook bestaan er in Brunssum nauwelijks faciliteiten voor deze kunstbeoefenaars. Hierbij kan gedacht worden aan werk- en ontmoetingsplekken, begeleiding, educatie (zie ook hierna), logistieke ondersteuning en een informatiepunt.

3.2. Gewenste situatie

In hoofdstuk 2 is een bloeiende amateurkunst geformuleerd als een randvoorwaarde voor het gemeentelijk beleid. Dit omdat het in belangrijke mate bijdraagt aan de mogelijkheden om trots te kunnen zijn op je stad (doelstelling 1). Het zorgt er daarnaast voor dat de cultuurbeleving laag drempelig is (doelstelling 2) en het bevordert een levendig cultureel klimaat (doelstelling 3). Daarnaast betreft het zeer direct de inwoners bij de cultuur van de stad (doelstelling 4) en zullen deze intensief deel nemen aan de cultuuruiting van de stad (doelstelling 6). Daarmee draagt een bloeiende amateurkunst bij aan vijf van de zes doelstellingen van het gewenste cultuurbeleid.

3.3. Aanpak

a. Financieel

In de gemeentebegroting 2008 is voor het subsidiëren van amateurverenigingen een bedrag opgenomen van ruim € 91.000,-. De nieuwe subsidieverordening zal zich binnen dit bedrag blijven bewegen.

b. Totaalaanpak kunst

Belangrijk is dat de Brede Scholen een goede verbinding leggen met de amateurkunst en met instituten die actief zijn voor de amateurkunst. Kortom, het is wenselijk dat er een totaalaanpak voor de amateurkunst ontwikkeld wordt. Daarbij dient uiteraard een goed contact met de jeugdcultuur gelegd te worden. Tevens moet daarbij het accommodatiebeleid betrokken worden. Daarbij is nauw overleg met de bestaande faciliteiten in de overige Parkstadgemeenten op zijn plaats. Teneinde dit te bereiken zal de gemeente de regie van deze totaalaanpak ter hand nemen.

c. Nieuwe initiatieven

Het gaat bij het stimuleren van de amateurkunst tevens om de zoektocht naar nieuwe initiatieven. Om die op het spoor te komen, is een brede aanpak vereist, bijvoorbeeld via jongerenwerk, armoedebeleid, Brede School, mix cultuur/horeca/kleinschalige producties (een mix van cultuur/welzijn/economie). Daarbij moet geleerd worden coalities te sluiten met anderen, bijvoorbeeld welzijnsinstellingen. Het gaat daarbij ook om gezamenlijke activiteiten met meerwaarde. Verder is het zaak dat er weer een overlegplatform voor Brunssumse Muziekverenigingen (HAFA) in het leven wordt geroepen; verenigingen kunnen van elkaar leren en elkaar versterken.

d. Vergroten bekendheid

Het gemeentelijk beleid is er tevens op gericht om de bekendheid en de betekenis van urban culture voor Brunssum te vergroten. Een periodiek terugkerende wedstrijd of internationaal toernooi in bijvoorbeeld d'r Brikke Oave zou daaraan een bijdrage verlenen. Samenwerking in Parkstadverband streven wij daarbij na.

4. CULTUUREDUCTIE

Cultuureductie is van essentiële waarde voor ieder mens en voor een leefbare samenleving. De gemeente Brunssum ziet als doelstelling van cultuureductie het stimuleren van de creatieve en de expressieve mogelijkheden, waardoor tevens de zelfwaarde wordt verbeterd. Ten einde goed toegang te hebben tot de cultuuruitingen, dient cultuureductie zo jong mogelijk en eigenlijk thuis te beginnen. In Brunssum valt daar nog winst te behalen. De interesse voor kunst en cultuur is veelal beperkt. Kunsteducatie is dan ook van groot belang. Daarbij kan het gaan om vaardigheden, kennis of attitudes.

4.1. Huidige situatie

a. Via het reguliere onderwijs

De cultuureductie in het reguliere onderwijs vindt grotendeels plaats via het project Cultuurscout Parkstad Limburg. De financiering loopt voor 2007 en 2008 via het Actieprogramma Cultuurbereik Parkstad. De cultuurscouts zijn intermediair. Zij kennen het aanbod van de culturele instellingen en vertalen dit naar het primair en voortgezet onderwijs. Daarbij worden de onderdelen kunst, erfgoed en media onderscheiden. Zij coachen de onderwijsteams, onderzoeken de sterke kanten van die teams en proberen te bereiken dat deze worden uitgewerkt naar doorlopende leerlijnen met extra vertakkingen naar tussenschoolse, voorschoolse en naschoolse invullingen. Men werkt vanwege capaciteitsgebrek hoofdzakelijk voor het basisonderwijs.

Vanuit Brunssum participeren de Ilse Frankenthalstichting, de Parade en de Muziekschool (SMK) aan het project Cultuurscout Parkstad Limburg.

- De Ilse Frankenthalstichting brengt tijdens de driejaarlijkse tentoonstelling bepaalde thema's naar de primaire en de middelbare scholen. Men gaat vervolgens in klassikaal verband naar de tentoonstelling.
- Ook de Parade-organisatie heeft een educatief project dat parallel loopt aan haar 4-jaarlijkse evenement. Dit project liep de laatste parade op twaalf basisscholen en vijf vmbo-scholen. Het thema voor 2008 was Afrika.

De jaarlijkse Promesse d'un Voyage krijgt vragen van het primair onderwijs en het vervolgonderwijs waaraan men zo veel mogelijk voldoet. Men wil in de toekomst veel met randgroepjongeren en Wajongers gaan werken.

De in Kerkrade gevestigde Vrije Academie ZOM (VAZOM) is actief op alle basisscholen in Brunssum. De VAZOM verzorgt een programma kunstmenu, mede door bemiddeling van de Cultuurscout. Dit programma bevat vooral activiteiten in de onderdelen muziek, dans, workshop striptekenen, cultureel erfgoed en beelden. Het wordt in verschillende leerjaren gegeven. Daarnaast gaf de VAZOM in een school workshops tijdens de recente parade.

In het voortgezet onderwijs is als verplicht vak cultuurontwikkeling opgenomen en er is een jongerenpersbureau opgericht, genaamd Connect Brunssum. Ze hebben reeds een aantal krantjes uitgebracht, een tv-programma gemaakt en houden een eigen website bij: www.connectbrunssum.nl. Alle reporters van Connect Brunssum zijn onderdeel van de doelgroep en weten dus heel goed wat er speelt onder jongeren en wat ze leuk vinden³.

---

³ Wethouder Richard de Boer: "We geloven dat door jongeren de kans te geven te leren over zaken die zich in hun buurt voordoen, zij geïnformeerd raken, beter hun eigen standpunt kunnen verwoorden en positieve veranderingen teweeg kunnen brengen. Dat is waar het JongerenPersBureau om draait."

b. Het jongerenwerk

De bestaande jongerencentra (in elke wijk één, behoudens het centrum) leveren op dit moment een bescheiden bijdrage aan de cultuureducatie voor zover dit past in het beleid van de Brunssumse stichting Centrum voor Maatschappelijk Werk en Welzijnswerk (CMWW). Dit beleid is gericht op het weerbaar maken van groepen jongeren die extra aandacht, begeleiding en activiteiten nodig hebben. Dit gebeurt door middel van zinvolle tijdbesteding, educatie en hulpverlening. Op termijn zullen zij daardoor zinvol kunnen participeren in de samenleving. Het element cultuur is in deze aanpak beperkt, zeker na opheffing van het jongerencentrum Sheltur. Het gelijknamige muziekcollectief bestaat nog steeds. Voor het overige zijn de muzikale activiteiten overgenomen door de lokale horeca.

Het aanbod van de jongerencentra wordt bepaald op basis van de wensen van de deelnemers. Die wensen zijn, zeker op het gebied van de jongerencultuur trendgevoelig. Dat maakt het voor het CMWW moeilijk om planmatig een culturaanbod voor jongeren te scheppen. Men ziet voordelen in een samenwerking met een op te richten centrum voor cultuureducatie, terwijl men hier tevens mogelijkheden ziet voor de aanpak en uitvoering van jongerenmuziek in de vernieuwde Brikke Oave.

c. Het muziek- en dansonderwijs

Brunssum neemt sinds 1997 samen met de gemeenten Kerkrade en Landgraaf deel in de Stichting Muziekschool Kerkrade SMK. In Parkstad is daarnaast de Muziekschool Heerlen werkzaam. Een samengaan van beide scholen is tot nu toe afgeketst op efficiencyargumenten. Er wordt wel samengewerkt ten aanzien van het onderwijs in zeldzame instrumenten.

In Brunssum is de muziekschool gevestigd in Brunssum-Noord in een voormalige kleuterschool. De ligging is ideaal in verband met mogelijke geluidsoverlast. Voor de attractiviteit is de ligging echter minder geschikt. Het gebouw is daarnaast relatief duur in onderhoud. In de nieuwe plannen voor d'r Brikke Oave wordt rekening gehouden met een onderkomen voor de muziekschool.

In de huidige d'r Brikke Oave is de balletopleiding ondergebracht.

In de muziekschool worden jongeren en volwassenen onderwezen in muziek en dans.

Het normale opleidingstraject omvat maximaal 9 jaar, vanaf de leeftijd van 8 jaar. Daaraan voorafgaand is een voortraject mogelijk van 7 jaar (vanaf de leeftijd van 14 maanden tot 9 jaar). Er bestaat daarnaast nog een specialisatietraject voor cursisten die de vakopleiding wensen te gaan volgen.

In Brunssum ontvangen 378 vaste (= iedere week les) leerlingen gesubsidieerd muziek- en dansles. Daarvan 15% via muziekverenigingen (HAFa) en 85% particulier. Vanaf 2007 is in Brunssum weer een forse stijging (+ 32%) te zien na de teruggang gedurende 2001-2004 (- 30%). Deze laatste waren een gevolg van de bezuinigingen op het muziek- en dansonderwijs. De opleving is veroorzaakt door het weer verlagen van de tarieven.

Naast de lessen voor de vaste leerlingen kent de muziekschool nog het open leertraject (voor leerlingen vanaf 16 jaar, cursusduur 9 jaar), workshops (voor beginners, gevorderden en professionals), projecten en kortlopende cursussen. Daaraan namen in 2007 1181 personen deel uit Brunssum, Kerkrade, Landgraaf en Simpelveld.

Door de inzet van een muziekconsulent werden door de muziekschool op de basisscholen nog eens 3800 leerklingen indirect bereikt. In Brunssum betrof dit in het schooljaar 2007-2008 twee basisscholen. Het aantal HAFa-leerlingen van muziekverenigingen, dat gesubsidieerd wordt (maximaal. 10 per vereniging), wordt als te gering ervaren. Brunssum kent naast de muziekschool geen educatief centrum voor volwassenen

4.2. Gewenste situatie

Een dekkende en levende cultuureducatie is door de gemeente geformuleerd als een randvoorwaarde voor een gemeentelijk cultuurbeleid, want zonder een breed bereik van de cultuureducatie is in de toekomst een zo volledig mogelijke cultuurparticipatie niet mogelijk. Dit dient er op gericht te zijn, in navolging van het huidige Rijksbeleid, dat iedereen vóór zijn 18e jaar met één discipline voor amateurkunst in aanraking is geweest.

Aparte vermelding verdient de wenselijke aandacht aan het recente mijnverleden, gezien haar sterke relatie met de identiteit van Brunssum.

Op deze manier wordt een bijdrage geleverd aan alle geformuleerde doelen.

4.3. Aanpak

a. Jong beginnen

Bij de in het vorige hoofdstuk als wenselijk genoemde totaalaanpak voor de amateurkunst, dient een duidelijke verbinding met cultuureducatie gelegd te worden. Want cultuureducatie is eigenlijk nog belangrijker voor het culturele leven dan de amateurkunst.

Cultuureducatie dient zo jong mogelijk te beginnen, dus eigenlijk in de thuissituatie. Wil dat mogelijk zijn, dan dienen de ouders daarmee vertrouwd te zijn. Het is daarom belangrijk om voor de ouders de drempels zo laag mogelijk te maken. Een centrum voor cultuureducatie is daarvoor het meest aangewezen. Vervolgens dient het, mede door ondersteuning van genoemd centrum, te worden overgenomen in het onderwijs. Daarbij is het van belang dat ook de kleuter en peuter niet worden vergeten.

b. Inzet cultuurscouts

De cultuurscouts hebben bewezen een belangrijke rol als intermediair, ondersteuner en stimulator te vervullen in de cultuureducatie. Bezien zal worden of hun werkzaamheden ook substantieel naar het vervolgonderwijs uitgebreid kunnen worden. Tevens zal door hen meer aandacht aan het amateurveld gegeven worden. Een goede afstemming tussen cultuurscouts en het centrum voor cultuureducatie is daarbij zeer belangrijk. Daarmee wordt ingehaakt op het advies van de VNG aan de lokale overheden om de centra voor cultuureducatie (beter) te faciliteren in hun taak ten aanzien van de ondersteuning en ontwikkeling van amateur-talent, zodat de amateurkunst een meer zichtbare plaats krijgt in de kunsteducatie.

De gemeente zal bevorderen dat het aantal cultuuraanbieders via de cultuurscouts wordt uitgebreid. (bijvoorbeeld met de OBB, de Heemkundevereniging en Benito Dean Dance Center). In die aanpak zal ook de noodzakelijke aandacht voor architectuur meegenomen worden (bijvoorbeeld door inschakeling van het Vitruvianum).

c. Educatief centrum

De opening van een dependance van Vrije Academie Zuid Oostelijke Mijnstreek (VAZOM) is meer dan wenselijk. Deze dependance zou gevestigd dienen te worden in de nieuwbouw van d'r Brikke Oave. Op die manier zal in de nieuwe Brikke Oave op een centrale plaats in de gemeente een totaalaanbod voor educatie aanwezig zijn. Het centrum zal met name van betekenis zijn voor de jeugd en de ouderen. Voor de jeugd via het onderwijs en de verenigingen en voor de ouderen door hen de gelegenheid te bieden zich in hun (extra) vrije tijd te verdiepen en te bekwamen in de kunst en de cultuur.

De doelstelling voor een dergelijk centrum is:

- het vervullen van een stimulerende rol voor de amateurkunst met in eerste instantie de focus op participatie en pas in tweede instantie op kwaliteit
- vooral ook gericht op de niet-georganiseerde amateur-kunstenaars

- iedereen krijgt de mogelijkheid om de basisbeginselen van een kunstdiscipline –liefst al vroeg- onder de knie te krijgen.

Daartoe zal het centrum dienen te functioneren als een spin in het web voor de amateuristische kunstbeoefening. De volgende taken kunnen binnen deze doelstelling uitgevoerd worden:

- nieuwe vormen van amateurkunst ondersteunen
- stimuleren maatschappelijke participatie d.m.v. community arts (bijv. beeldend kunstenaar op basisschool; theater maken met wijkbewoners)
- vernieuwende impulsen voor 55+ ers
- ontmoetingsplek + debat
- talentontwikkeling voor nieuwe kunstvormen (o.a. pop)

Voor het aanbod aan scholen bestaat een nauwe samenwerking met de cultuurscouts. Deze peilen de behoeften van de scholen en bieden de mogelijkheden van VAZOM aan.

In bijlage 7. wordt nader ingegaan op de details van een dergelijk centrum.

5. BEELDENDE KUNST

In dit hoofdstuk komen aan de orde kunst in de openbare ruimte, exposities, kunstaankopen en galerieën.

5.1. Huidige situatie

De gemeente Brunssum heeft door de jaren heen belangrijke impulsen gegeven aan de beeldende kunst. Te noemen zijn:

- Een regelmatige stroom opdrachten voor beelden in de openbare ruimte (en de bijzondere manier waarop deze soms in die ruimte tot stand kwamen). Brunssum heeft daardoor een uitgebreide collectie buitenbeelden. Volgens een telling van de werkgroep straatbeelden zijn dat er 94.
- Deze beelden staan grotendeels verspreid door de gemeente. Rond een aantal beelden is de omgeving dusdanig veranderd dat ze er verloren bij staan. De werkgroep straatbeelden is doende een inventarisatie op te stellen. Daarbij zal de onderhoudstoestand en zo nodig de locatie (opnieuw) gezien worden.
- Het Vijverpark herbergt eveneens een aantal beelden.
- De inspanningen om in het Schutterspark een Kunstenpark Energie op te richten.
- De exposities in d'r Brikke Oave en voorheen het gemeentehuis.
- De ondersteuning van de internationale Ilse Frankenthal Grafiek Triennale.
- De ondersteuning van de in Brunssum opererende Promesse d'un Voyage.
- De gemeentelijke kunstcollectie (voornamelijk opgebouwd met werken van de winnaars van de grafiekmanifestatie).

Er zijn weinig kunstenaars in Brunssum gehuisvest. Er zijn daarnaast nauwelijks galerieën en geen ateliers te huur voor kunstenaars.

5.2. Gewenste situatie

a. Kunst in de openbare ruimte

Beeldende kunst in de openbare ruimte dient voor de inwoners uitnodigend en toegankelijk te zijn én uit te nodigen tot reflectie. Belangrijk is dat bij deze aanpak regelmatig nieuwe impulsen gegeven worden door het genereren van nieuwe opdrachten en het betrekken van een zo breed mogelijk deel van de bevolking daarbij. Op die wijze zal kunst in de openbare ruimte een constante bijdrage kunnen leveren aan de cultuureducatie en daarmee tevens een substantiële bijdrage leveren aan het culturele klimaat van Brunssum.

b. Exposities

Om dezelfde reden achten de gemeente het wenselijk om een constante stroom van gemeentelijke exposities te organiseren en om evenementen waarin kunst wordt getoond te ondersteunen. Zie voor dat laatste, hoofdstuk 10 (culturele evenementen). Van de exposerende kunstenaars zal werk worden aangekocht. Daarbij zal een samenhangende collectie nagestreefd worden.

Deze aanpak levert een bijdrage aan de doelstellingen 1 t/m 4 en 6.

5.3. Aanpak

a. Beeldende kunst op locatie

De buitenlocaties waar geconcentreerd kunst is en wordt neergezet worden als volgt gethematiseerd:

- het Schutterspark als kunstenpark Energie
- het Vijverpark vooral als herdenkingsplek

Daarnaast komen grote infrastructurele werken, zoals rotondes, in aanmerking voor het plaatsen van kunstwerken.

Ten aanzien van de huidige beelden zal aan de hand van de inventarisatie van de werkgroep Straatbeelden gekeken worden naar de onderhoudssituatie en de locaties. Deze locaties worden zo nodig heroverwogen. Tevens streeft de gemeente ernaar om de beelden meer te duiden op locatie (bijvoorbeeld ontstaansgeschiedenis, kunstenaar, naam). Regelmatig zal bezien worden of de kunstwerken de reflecterende functie nog steeds vervullen.

b. 1% Fonds beeldende kunst

Teneinde regelmatig nieuwe impulsen aan de openbare kunstbeleving te geven, zal een zogenaamd 1%-beleid worden gevoerd. Dat wil zeggen dat bij elke substantiële gemeentelijke investering (d.w.z. > € 100.000,=) één procent aan de investeringssom wordt toegevoegd om in een fonds te storten. Uit dit fonds kunnen o.a. kunstwerken geplaatst worden op één van de hiervoor genoemde buitenlocaties. Tevens zullen hieruit werken van in Brunssum exposerende kunstenaars aangekocht worden. Bij grootschalige projecten (> € 2 miljoen) kan ook besloten worden om het kunstwerk op locatie te realiseren. De gemeente streeft ernaar om deze 1%-regeling ook te bereiken bij projecten waar de gemeente één van de investeerders is.

c. Agenda voor exposities

Na het gereedkomen van de nieuwe Brikke Oave zal nieuw beleid geformuleerd worden voor een constante stroom van gemeentelijke exposities. Gestreefd wordt naar tien exposities per jaar. Daarbij zal tevens bekeken worden in hoeverre werken van deze kunstenaars passen in de gemeentelijke kunstcollectie. Ten aanzien van de bestaande collectie zal verder beleid worden ontwikkeld.

6. CULTUREEL ERFGOED

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het geschreven, gebouwde (monumenten/bouwhistorie) en begraven (archeologische vondsten) geheugen, alsmede op de historische geografie (cultuurlandschap).

6.1. Huidige situatie

Tot voor kort waren er drie elementen te benoemen in het culturele erfgoed:

- het geschreven geheugen,
- het begraven geheugen (funderingen, begraven wegen)
Het accent ligt hier vóór het jaar 1500 NC.
- het gebouwde geheugen (monumenten/bouwhistorie)

Nu komt er, op basis van het verdrag van Malta (1992), een vierde element bij:

- het cultuurlandschap (historische geografie)
Alles wat de mens in het landschap heeft gevormd. Dit betreft vooral de 17^e en 18^e eeuw (daarvóór is dit zo goed als geheel uitgewist)

Het geschreven geheugen

Er zijn publicaties verschenen van de hand van drs. Th. Raets, die onder andere de volgende onderwerpen behandelen:

- de Romeinen
- de adel (Baronnen de Negri)
- de pottenbakkers
- de overheersingen
- de 'eijzer'fabriek
- de staatsmijn Hendrik

De Heemkunde vereniging Brunssum heeft een archief met een groot aantal publicaties over Brunssum en Parkstad.

De historische archieven van Brunssum zijn ondergebracht bij Rijckheyt, centrum voor regionale geschiedenis in Heerlen. Dit zijn de archieven van 1755 tot 1981. Daardoor is het cultuurhistorisch erfgoed van Brunssum beschikbaar gekomen voor een breed publiek.

Het begraven geheugen

De historie van Brunssum gaat terug tot de prehistorie (resten van bewoning) en komt via de Romeinen en de Middeleeuwse pottenbakkers tot het recente mijnverleden en de huidige winning van delfstoffen in dagbouw.

Van de prehistorische bewoners en de Romeinen zijn tot op heden weinig artefacten gevonden of bewaard gebleven. Van de Middeleeuwse pottenbakkers des te meer. De gemeente heeft onlangs besloten om de registratie en documentatie van deze collectie af te ronden en de collectie vervolgens als referentie en studiecollectie aan het Provinciaal Bodem Depot aan te bieden ter bewaring. Voor educatieve en tentoonstellingen zal de gemeente er steeds over kunnen beschikken.

Voor het toegankelijk maken van de kennis van de archeologie bestaat in de meeste gemeenten - ook in Brunssum - nog geen beleid.

Het gebouwde geheugen

Brunssum is rijk aan monumenten van jonge bouwkunst (ca. 1890-1945). Vermeldenswaard zijn de vijf mijnwijken waarvoor de procedure is gestart tot aanwijzing als beschermd dorpsgezicht.

Daarmee is $\frac{1}{3}$ van de totale oppervlakte van de gemeente gemoeid. Tevens verdient vermelding dat het Vitruvianum een inventarisatie gemaakt heeft van de belangrijkste moderne panden. Uiteraard is van het mijnverleden veel bekend, maar de meeste zichtbare tekenen van de industrie zijn afgebroken of verwijderd. Uitzondering geldt de Brunssumse mijnkoloniën.

Het cultuurlandschap

De beekdalstructuren zijn in Brunssum nagenoeg onaangetast. De Onderste Merkelbeek is een voorbeeld van een historisch-geografisch hoogstandje. De structuur ervan is sinds de Middeleeuwen niet of nauwelijks aangetast.

6.2. Gewenste situatie

Zicht hebben op de vier geheugens van Brunssum en wel op een zodanige manier dat, naast de menselijke historie, de ingrepen van de mens in de omgeving inzichtelijk zijn. Anders gezegd: de kennis van de vier geheugens zal toegankelijk gemaakt worden. Want het gaat uiteindelijk om het verhaal (het geschreven geheugen). Een relatie met cultuureducatie is vervolgens zeer gewenst. De cultuurhistorische informatie zal actief onder de aandacht van de bevolking worden gebracht. Met name zal daarbij aandacht aan de recente mijnhistorie geschonken worden.

Hiermee zullen met name de doelstellingen 1 (trots op eigen stad) en 5 (meer bewust worden van de cultuurhistorische waarde van de stad) bereikt worden.

6.3. Aanpak

a. algemeen

Naast alle hierna te noemen inspanningen onderzoeken wij de mogelijkheden van toeristisch recreatieve informatieborden naar cultuurhistorisch interessante locaties. Aandacht aan het cultureel erfgoed door middel van cultuureducatie streven wij breed na, allereerst via de Heemkundeverenging, maar ook anderszins (bijv. excursie naar oudheidkamer, voorlichting door het Vitruvianum, uitgezette wandelingen langs interessante locaties, enzovoorts). Het mijnverleden zal krachtig worden opgepakt in cultuur-toeristische zin; er wordt in dit kader door de gemeente gewerkt aan een actieplan.

b. het geschreven geheugen

Hier worden voldoende initiatieven ondernomen met betrekking tot de menselijke historie. Wel is het belangrijk om deze bron (alsmede de beschreven ruimtelijke geheugens) mee te nemen bij de cultuureducatie. De Heemkundevereniging zou daartoe toegevoegd kunnen worden aan het Cultuur Educatief Aanbod van het project cultuurscout.

c. het gebouwde geheugen

De archeologie loopt hierin voor op de bouwkunde. De instrumenten voor dít onderdeel zijn nog niet ontwikkeld. Het Rijk heeft bouwhistorisch onderzoek bij monumenten namelijk nog niet verplicht gesteld. De gemeente onderzoekt de wenselijkheid om dit aanvullend te gaan bepalen.

d. het begraven geheugen

Om de aanwezige vondsten toegankelijk te maken wordt onderzocht of in het oude Raadhuis een oudheidkamer ingericht kan worden. In die oudheidkamer zou ook een verwijzing naar uitingen van de andere geheugens (opmerkelijke panden, mijnkoloniën, geschiedschrijving) kunnen worden opgenomen. Tevens wordt onderzocht of de bestaande collectie Middeleeuwse keramiek beter geduid en zo nodig aangevuld kan worden.

De gemeente onderzoekt of de kennis van de archeologische vondsten en beschrijvingen in de toekomst toegankelijk gemaakt kan worden op kosten van de verstoorder.

e. het cultuurlandschap

Voor het cultuurlandschap zijn eveneens nog geen instrumenten ontwikkeld:

Dit nu, zou als volgt kunnen gebeuren:

Probeer in het landschap betekenisvolle elementen

- te onderzoeken
- te bewaren
- te hergebruiken
- het verhaal erbij te vertellen.

Met als uitgangspunt: waardevolle elementen proberen te behouden.

Daarvoor zou een integrale aanpak ontwikkeld moeten worden, met als elementen:

➔ maak geen onderscheid tussen jongere en oudere ingrepen

➔ maak geen onderscheid tussen een ingreep in het landschap, een monument of een archeologische vondst.

Doorloop daarbij steeds de volgende vier stadia:

- Onderzoek
- Bewaren
- Ontsluiten
- Exponeren

Met steeds als doelstelling: voor het nageslacht de ingrepen van de mens inzichtelijk maken.

Daarbij zal tevens bezien dienen te worden wat het zal betekenen voor de organisatie en de buitenwacht.

7. MEDIA EN LETTEREN

Hier worden behandeld de Openbare Bibliotheek Brunssum OBB en de Lokale Jomroep LOO.

7.1. Huidige situatie

a. De Openbare Bibliotheek Brunssum (OBB)

De OBB is een zelfstandige stichting. De openbare bibliotheken in Nederland dienen eind 2009 te voldoen aan de landelijke certificeringnorm willen ze kunnen blijven deelnemen aan het landelijk bibliotheeknetwerk. De stichting OBB verwacht eind 2008 aan deze norm te kunnen voldoen. Op dit moment wordt gewerkt aan het vereiste collectieprofiel, zowel kwantitatief als kwalitatief (op basis van de samenstelling van de bevolking).

De OBB is lid van de Limburgse vereniging van openbare bibliotheken. Deze vereniging wordt ondersteund door het provinciale Huis voor de bibliotheek. Dit lidmaatschap heeft vooral betekenis door de deelname aan het provinciale digitale netwerk en de samenwerking op het gebied van de collectievorming. Tevens neemt men deel aan de samenwerking op bibliotheekgebied in Parkstad. Deze samenwerking bestaat hoofdzakelijk uit een aantal concrete zaken, zoals een gezamenlijke website en een gezamenlijke lenerpas.

Er ligt een voorstel tot het oprichten van een federatieve regionale stichting. De Brunssumse stichting heeft twijfels over het nut van een dergelijke federatie, gezien de bestaande samenwerking op provinciaal niveau en zeker gezien de extra kosten die dit met zich zal meebrengen. De OBB en ook de gemeente zou het overigens betreuren als bij het niet doorgaan van die regionale stichting de regionale presentatie daarmee op de tocht zou komen te staan.

De OBB werkt sinds de ingebruikname van de nieuwbouw eind 2007 nauw samen met het Carbooncollege locatie Rombouts. Door deze samenwerking vindt de uitleen aan leerlingen meer gespreid door de dag plaats, waardoor de pieken aan het einde van de schooldag zijn verdwenen. De mediatheek van het college is ingebracht in de OBB. De automatische systemen en het ledenbestand van OBB en college zijn geïntegreerd. De OBB wil de samenwerking verder intensiveren met onder andere een bibliotheekoriëntatie voor de brugklassers en een project huiswerkbegeleiding.

Daarnaast overweegt men te gaan samenwerken met de 3 Ringen. Dit betreft een voormalige pastorale school rond zingevingsvraagstukken. Zij organiseren op dit moment lezingen en bevorderen een schrijfproject over het leven van de oudere mens.

Als wellicht interessante samenwerkingspartners voor de toekomst worden genoemd onderwijsorganisaties, de Stichting Wegkruisen, de Stichting Bron van Brunsham en de Ilse Frankenthalstichting.

Met uitzondering van de senioren (+ 4½% in 2007) daalt het aantal leden gestaag. Deze daling bedroeg in 2007 2½%, waarmee het aantal leden, exclusief schoolabonnementen, per 1 januari 2008 kwam op 4846. Het aantal schoolabonnementen (een nieuw fenomeen, zijnde de leerlingen van het Romboutscollege) bedroeg op dat moment 634. Door dit laatste steeg het totaal aantal leden tot 5480, hetgeen een stijging betekent van 10%.

Opvallend is de forse vermindering van audio-visuele media. Gezien de in 2007 vrijwel gehalveerde uitleen van deze media is dit een logische stap. De teruggang betrof vrijwel geheel de uitleen van compact-discs.

b. De publieke omroep LOO

Krachtens de Mediawet mag er per gemeente slechts één publieke omroep aanwezig zijn. Deze moet een programma verzorgen dat tegemoet komt aan de binnen de gemeente levende maatschappelijke, culturele, godsdienstige en geestelijke behoeften. De Lokale Omroep Onderbanken (LOO) fungeert als publieke omroep voor de gemeenten Brunssum, Onderbanken en Schinnen. Wellicht dat hieraan ook de gemeente Nuth zal worden toegevoegd. Het commissariaat voor de Media controleert regelmatig of de omroep voldoet aan de gestelde vereisten. Burgemeester en wethouders benoemen een programmabeleidsbepalend orgaan (PBO) dat representatief dient te zijn voor de in de gemeente levende maatschappelijke, culturele, godsdienstige en geestelijke stromingen. De gemeenteraad controleert op verzoek van het commissariaat of het PBO hieraan voldoet. De laatste keer is dit gebeurd in 2006.

De volgende uitzendingen worden verzorgd:

- 'normale' Tv-uitzendingen

Verplicht

Er bestaat een verplicht blok van informatie, educatie en cultuur dat minimaal 50% van de uitzendingen dient te omvatten. Daarbinnen dient cultuur weer 25%-punten te omvatten.

Het grootste deel van deze uitzendingen bestaat uit:

- een koffiemagazine (Paula!)
- LOOpende zaken (praat- en discussieprogramma, haakt in op actualiteit)
- Speciale uitzendingen, t.w.
  - o Koninginnedag (o.a. concert Brunssum)
  - o Dodenherdenkingen (Onderbanken en Brunssum)
  - o Leedjeskonkoer Brunssum

Beleidsvrij

Opvallend is dat de carnavalsoptochten door LOO niet worden gerangschikt onder cultuur maar onder amusement en daarmee onder de beleidsvrije ruimte.

De raadsvergaderingen van de gemeente Brunssum worden eveneens via de TV uitgezonden.

Deze vallen onder een aparte rubriek.

- De 24-uurs kabelkrant met afwisselend videofilms en nieuwstekst

De krant wordt onderbroken door de 'normale' Tv-uitzendingen. Het beleid dat voor de kabelkrant is vastgesteld valt eveneens onder het Commissariaat.

De gemeente Brunssum heeft met de LOO (de gemeente ontvangt € 1,= per huisgezin via het gemeentefonds, echter zonder de verplichting om dit door te betalen) tot eind 2009 een privaatrechtelijk contract voor een bedrag van € 30.000,= per jaar voor het uitzenden van in totaal 24 avonden raadsvergaderingen en evenementen. In de praktijk betekent dit dat er ruimte is om ongeveer 9 evenementen per jaar te verslaan. Bij een erg druk jaar (bijvoorbeeld in verband met de Parade) kan worden vooruitgelopen op het komend jaar.

Over de kwaliteit van de uitzendingen bestaat bij enkele geraadpleegden enige kritiek.

7.2. Gewenste situatie

3.4. OBB

De Openbare Bibliotheek Brunssum bezit op de nieuwe locatie een ideale Ausgangssituatie om een optimale bijdrage te leveren aan het culturele klimaat van Brunssum. Zaak is om die bijdrage te optimaliseren in goede afstemming met andere instituten binnen Brunssum en Parkstad (bijv. Heemkunde, kunstenaars, LOO en Vitruvianum) en met name richting onderwijs. Daarmee wordt bijgedragen aan alle hier geformuleerde doelstellingen.

b. LOO

Bij de LOO gaat het in feite om een optimale publiciteit over het culturele leven van Brunssum. Daarmee dient de LOO eveneens een bijdrage te leveren aan alle doelstellingen.

7.3. Aanpak

a. OBB

- behalen van de landelijke certificeringnorm begin 2009
- verdere intensivering samenwerking OBB en Carbooncollege locatie Rombouts
- culturele medewerking aan overig onderwijs via cultuurscouts
- i.o.m. VAZOM en andere instituten en kunstenaars in Brunssum en Parkstad het educatieve aanbod verder ontwikkelen

b. LOO

In het nieuwe contract zullen wij heroverwegen of de belangrijke culturele evenementen voldoende hoogwaardig worden verslagen, dit binnen de bestaande begroting.

8. ACCOMMODATIES

Accommodaties zijn van groot belang voor veel kunst- en cultuuruitingen in een gemeente. Als belangrijkste zijn te noemen oefenruimten, educatieve ruimten, podia, tentoonstellingsruimten, werk- en ontmoetingsplekken en buitenruimten (outdoorlocaties). Veel van deze ruimten treffen we aan in gemeenschapshuizen, brede maatschappelijke voorzieningen/Brede Scholen en vaak in één wijkoverstijgende culturele voorziening.

8.1. Huidige situatie

a. Indoorlocaties

De gemeente Brunssum onderscheidt in haar beleid een viertal soorten culturele inbooraccommodaties, te weten:

1. d'r Brikke Oave,
2. brede maatschappelijke voorzieningen/Brede Scholen,
3. erkende gemeenschapshuizen en
4. overige voorzieningen.

1. D'r Brikke Oave

Dit is het centrale punt van de gemeente waar gemeentebrede culturele indoor-activiteiten kunnen plaatsvinden. Tevens is het, met de Brede School Kerkeveld, de wijkvoorziening voor de wijk centrum.

2. Brede maatschappelijke voorzieningen/Brede Scholen

De gemeente Brunssum telt vijf wijken. Elke wijk zal op termijn een dergelijke voorziening bezitten, dan wel het concept zal op termijn in elke wijk worden toegepast. De stand van zaken is op dit moment als volgt:

- wijk Centrum → straks bij de nieuwbouw van d'r Brikke Oave + de geplande brede school Kerkeveld;
- wijk Zuid → wordt gerealiseerd inclusief gymzaal met podium;
- wijk Treebeek → hier zal zowel een brede school met podiumvoorziening als een aparte voorziening (ter vervanging van het Casino) worden gerealiseerd;
- wijk Noord → hier bestaat de voorziening Klaver Vier. Bezien wordt of deze als brede maatschappelijke voorziening voldoende levensvatbaar is;
- wijk Oost → hier is de brede maatschappelijke voorziening Bronsheim met een podium gerealiseerd.

3. Erkende gemeenschapshuizen

De gemeenschapshuizen Concordia, Klaver 4 en Casino zijn op dit moment erkend en ontvangen op basis daarvan een gemeentelijk subsidie.

4. Overige voorzieningen

Deze ontvangen geen subsidie van de gemeente.

Daarnaast zijn er twee sporthallen, de Rumpenerhal en de Brunnahal die ook voor culturele uitvoeringen worden gebruikt. De Brunnahal zal worden gesloten.

Tevens worden de Pompegebouwen in het Schutterspark genoemd. Terzake is onlangs besloten deze geschikt te maken voor multifunctioneel gebruik.

b. Outdoorlocaties

De volgende outdoorlocaties worden gebruikt voor culturele doeleinden:

- het Lindeplein
Wordt gebruikt als parkeerplaats, terwijl het tevens gebruikt wordt voor diverse evenementen en de weekmarkt. Er bestaan plannen om het plein deels autovrij te maken. De weekmarkt wordt verplaatst naar het Koutenveld.
- het Vijverpark
Dit is een prachtig wandelpark in het centrum van de stad.
- het openluchttheater
Dit ligt in een hoek van het Vijverpark. In het verleden werden er voornamelijk kinderuitvoeringen gegeven. Inmiddels is het verwaarloosd en wordt het bijna niet meer gebruikt.
- het Koutenveld
In gebruik als parkeerterrein. Hier vindt de kermis plaats. Tevens zal de weekmarkt hier plaats gaan vinden. Incidenteel vinden hier ook grote evenementen plaats.
- het Schutterspark
Twee jaar geleden werd dit park opgeknapt. Het heeft momenteel een recreatieve functie, met wandel- en fietspaden, een minihaven, een speeltuin, een koetsiersroute, een kinderboerderij en horeca.
In het park zijn de voormalige pompgebouwen van de staatsmijnen gelegen. Mede daarin wordt jaarlijks de Promesse d'un Voyage gehouden.
Onlangs is een nieuwe attractie van start gegaan, het blotevoetenpad. Tevens bestaan er particuliere plannen om een zogenaamd boomkruinenpad te realiseren.
Het park wordt ingericht tot Kunstenpark Energie.
Al deze ontwikkelingen passen in de ambitie van de gemeente om van het Schutterspark een kwalitatief goed natuur- en recreatiegebied te maken. Het Schutterspark moet een echt familiepark worden, met een regionale uitstraling. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat het park, ondanks de investeringen, vrij toegankelijk blijft voor alle gezinnen. Ook zal de ontwikkeling van recreatieve voorzieningen hand in hand gaan met herstel en bescherming van de authentieke natuurwaarden van dit gebied – zo zijn in het recente verleden de historische hangvennen hersteld, en is de Rode Beek opnieuw ingericht zodat niet alleen het landschapsbeeld verfraaid is, maar ook de natuur in het beekdal versterkt is.

8.2. Gewenste situatie

Een afdoende culturele infrastructuur is een noodzakelijke randvoorwaarde voor een goed gemeentelijk cultuurbeleid. Met name geldt voor de indoor- en outdoorlocaties zoals hier bedoeld. Voor de indoorlocaties dient nog een integraal beleid geformuleerd te worden. Voor de outdoorlocaties is dat in vorenstaande en hoofdstuk 5 (Beeldende Kunst) gebeurd, zij het dat het openluchttheater weer, naar de huidige stand van de techniek, geschikt dient te worden gemaakt voor voorstellingen.

Met bovenstaande wordt een bijdrage geleverd aan de doelstellingen 1 t/m 4 en 6.

8.3. Aanpak

Binnenkort wordt een afzonderlijke bestuursopdracht vastgesteld teneinde het toekomstige accommodatiebeleid (indoorlocaties) definitief vorm te geven. Daarbij zal uitdrukkelijk aandacht geschonken worden aan de functie van de voormalige pompgebouwen.

Voor de outdoorlocaties zijn er geen nieuwe toevoegingen noodzakelijk, gezien de bestaande plannen. Wel zal daar waar nodig een gedegen opknopbeurt plaatsvinden (openluchttheater).

9. STIMULEREN LOKALE CULTURELE KLIMAAT

Een stad wordt gekenmerkt door haar culturele accenten. Voor een levendig lokaal cultureel klimaat is het belangrijk dat er voldoende accenten zijn, dat deze worden gekoesterd, zo nodig uitgebouwd en er voortdurend nieuwe aan worden toegevoegd. Hierna wordt aandacht geschonken aan elementen die van belang kunnen zijn voor een dergelijk klimaat.

9.1. Huidige situatie

a. Stimulering van de kunsteducatie

In een stad als Brunssum is deze van groot belang. Zie voor een beschrijving hiervoor onder hoofdstuk 4.

b. Stimulerende instituten en verenigingen

Behoudens een muziekschool mist Brunssum stimulerende instituten zoals kunstproducerende instituten, kunstopleidingen, een centrum voor cultuureducatie en een filmhuis.

Er bestaan slechts een paar kunstclubs in Brunssum, t.w. de film- en videoclub Brunssum, de fotogroep Tegenlicht, de amateurschildersclub Broma en de schildersclub Creatief Brunssum. Voor de volkskunst kunnen bijvoorbeeld genoemd worden de grote verscheidenheid aan carnavalsverenigingen, de schutterij St. Gregorius de Grote, en een aantal de Poolse zang- en dansverenigingen.

c. Een initiërend gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid

Hieronder valt de aankoop van kunst voor de openbare ruimte.

Recent is gestart met het plaatsen van kunstwerken in het Schutterspark als onderdeel van het te realiseren Kunstenpark Energie. Een verder aankoopbeleid is voor de openbare ruimte niet geformuleerd.

Ook de aankoop van kunst voor de gemeentelijke kunstcollectie valt onder het initiërend kunstbeleid. Daarvoor is eveneens geen aankoopbeleid geformuleerd.

Voorts organiseert de gemeente jaarlijks één à twee tentoonstellingen in d'r Brikke Oave. Hiervoor is geen expliciet beleid geformuleerd.

Een niet-ambtelijke culturele werkgroep draagt vaak ook bij aan een initiatiefrijk cultureel klimaat. In Brunssum vervult de werkgroep Straatbeelden sinds lange tijd een dergelijke rol.

d. Een kritische massa aan samenwerkende kunstenaars

In Brunssum is slechts een klein aantal kunstenaars woonachtig. Een aantal van hen kan daarnaast als semi-professioneel gekenschetst worden. Daarnaast is van samenwerking niet of nauwelijks sprake.

Van belang voor een kritische massa aan actieve kunstenaars kan ook de aanwezigheid van te huren ateliers zijn. Deze zijn er niet in Brunssum.

e. Actieve galeries

De toenmalige galerie van Ilse Frankenthal is een sprekend voorbeeld voor de betekenis van een actieve galerie voor het culturele klimaat van een stad.

De kunstenaars Hein Jansen en Rinus van Leunen bezitten een galerie annex atelier aan huis. Tot slot kan de galerie Yaka African Art genoemd worden, waar beelden uit Zimbabwe worden aangeboden. Al deze galeries voeren echter nauwelijks een actief beleid.

f. Andere vormen van een stimulerende ambiance

Hier kunnen genoemd worden de Ilse Frankenthalstichting en de Parade. Voor een beschrijving hiervan zie het volgende hoofdstuk.

g. Een stimulerende stedenband

Brunssum heeft met de direct over de grens gelegen gemeente Alsdorf reeds sinds 1981 vriendschapsbanden. Deze zijn in 1988 omgezet in een officiële stedenband. De band ontwikkelde zich voorspoedig en resulteerde in uitwisselingen op cultureel, sportief en sociaal vlak waaraan ongeveer 2.500 personen deelnamen. De gemeente als zodanig bleef daarbij bewust op de achtergrond. Reeds in 1999 werd gesignaleerd dat de contacten tussen jeugdigen achter bleven. Inmiddels is besloten de band nieuw leven in te blazen door de wethouder Cultuur als voorzitter aan te wijzen en een (bescheiden) ambtelijke ondersteuning toe te voegen. Als eerste wapenfeit van het vernieuwde comité kan genoemd worden de viering van de 20-jarige stedenband met onder andere een gedegen culturele exponent (met onder andere tentoonstellingen in Alsdorf en Brunssum, de aanbidding door Brunssum van het beeld de Brikkebekker en de plaatsing van een herinneringsplaquette in het Vijverpark).

9.2. Gewenste situatie

Koestering van het bestaande en constante verdieping en vernieuwing is noodzakelijk voor een levendig cultureel klimaat. Daarmee zal een bijdrage worden geleverd aan alle geformuleerde doelstellingen.

9.3. Aanpak

a. Bestaande initiatieven

De bestaande initiatieven dienen in voldoende mate ondersteund te worden. Ter verzekering van de werkzaamheden van de werkgroep Straatbeelden zal het college vorm en inhoud nader bepalen.

b. Openstaan

Binnen de gemeente dient daarnaast een open oog te bestaan voor culturele initiatieven, uiteraard op de schaal van Brunssum, waarbij steeds in het achterhoofd wordt gehouden dat samenwerking binnen Parkstad en met de partnergemeente extra mogelijkheden bieden en tot extra synergie kan leiden. Daartoe zullen nieuwe initiatieven steeds bespreekbaar gemaakt worden binnen het Parkstadoverleg voor cultuur en zal steeds bekeken worden of samenwerking met Alsdorf tot extra kansen leidt.

c. Koppeling amateurwereld & cultuureducatie

Uitermate belangrijk voor het culturele klimaat zijn een levendige amateurwereld en een brede cultuureducatie. Een koppeling tussen beide dient een vanzelfsprekende zaak te worden. Cultuurscouts, de OBB en het op te richten centrum voor Cultuureducatie zullen daarin een belangrijke rol gaan spelen.

d. Initiërend beleid

Ook een initiërend gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid is van groot belang voor het culturele klimaat van Brunssum. Het in het hoofdstuk 5 (beeldende kunst) geformuleerde beleid zal daaraan steeds meer bijdragen.

e. Kritische massa kunstenaars

Moeilijker ligt het bij de mogelijkheid om een kritische massa aan samenwerkende kunstenaars in Brunssum te bereiken. Zeker gezien de terugslag bij de Promesse d'un Voyage.

Wij zullen in het cultuuroverleg van Parkstad de mogelijkheden van ateliers voor kunstenaars aan de orde stellen, om zo te bepalen of en hoe Brunssum daarin een rol kan spelen.

10. CULTURELE EVENEMENTEN

Voor het culturele leven in een stad vormen de culturele evenementen de hoogtepunten waarnaar toe geleefd wordt. Waar nieuwe ervaringen worden opgedaan en nieuwe vruchtbare en inspirerende contacten worden gelegd. Daarnaast zetten zij Brunssum op de kaart en zorgen ervoor dat een groot aantal bezoekers de weg naar Brunssum weet te vinden. Kortom, zij vormen als het ware de motor voor het culturele leven.

10.1. Huidige situatie

De gemeente Brunssum kent de volgende culturele evenementen:

- *Het Worldfestival Parade Brunssum*

Dit is een 10 dagen durend groot internationaal dansfestival, gericht op folklore, volksdans en werelddans en vindt sinds 1953 vierjaarlijks plaats. Het is gestart uit solidariteit met de watersnoodramp in Zeeland. Aanvankelijk geheel vanuit de gemeente georganiseerd. Sinds de 90er jaren verzelfstandigd.

Het centrale thema is de verbroedering van mensen uit verschillende culturen. Het evenement trekt een groot publiek hoofdzakelijk afkomstig uit Limburg. Binnen de folklorewereld neemt de Parade een bijzondere plaats in⁴. In 2008 traden er 950 artiesten op en waren er meer dan 170.000 bezoekers, waarvan 60.000 betalend. Het festival vond dit jaar voor de 15e keer plaats. Inmiddels treedt men ook op buiten Brunssum. Zo waren er in 2004 optredens in Valkenburg en Maaseik. In 2008 waren er vijf optredens in Heerlen en Kerkrade.

Door de organisatie worden er doorlopend vernieuwingen doorgevoerd, m.n. gericht op de jeugd. Recente vernieuwingen zijn het brengen van de dansgroep Turo (project Parlando) en het in de schijnwerpers zetten van andere culturen. Dit laatste gebeurde in 2008 door het nabouwen van een Afrikaans dorp. Men heeft daarnaast in 2008 binnen Nederland samen gewerkt met het WMC Kerkrade (m.n. op materieel gebied), het Orlandofestival in Kerkrade (het project Turo opgevoerd in het Patronaat in Heerlen) en het festival Mundial in Tilburg (een gezamenlijk project over Mali, waarbij in 30 basisscholen en het voortgezet onderwijs optredens en workshops zijn gehouden). Daarnaast heeft men in 2008 nog samengewerkt met het volksdansfestival Op Roakeldais te Warffum en het folklorefestival Schoten in België. Voor jongeren was er het optreden van Harpe Davids met Neet oet Lottum.

Tevens loopt er in 2008 een educatief project zoals omschreven in de paragraaf cultuureducatie.

Zowel door Rijk als provincie wordt aangedrongen op professionalisering, artistieke herkenbaarheid en vernieuwing zonder daar overigens extra subsidie voor ter beschikking te stellen. De gemeente Brunssum dringt – mede gezien de recente gebeurtenissen- eveneens aan op professionalisering.

- *De Ilse Frankenthal Euregionale Grafiek Manifestatie*

De Ilse Frankenthal Euregionale Grafiekmanifestatie is een driejaarlijkse één maand durende manifestatie waar grafici uit de hele Euregio exposeren. In 1987 is de manifestatie, één jaar na het overlijden van Ilse Frankenthal, gestart. In 2009 wordt deze triënnale voor de negende keer georganiseerd. Er exposeren ongeveer 80 gevestigde kunstenaars.

Een topevenement voor Brunssum, als grafisch centrum van Nederland, België en Duitsland. Voor deelnemers onder de 40 jaar is er een wedstrijd, welke gejureerd wordt door een internationale commissie. Voor oudere deelnemers is er de mogelijkheid hun werk te presenteren tijdens de manifestatie.

---

⁴ Advies Raad voor Cultuur 2005-2008

De manifestatie wordt bezocht door ruim 2000 personen.

Men overweegt de manifestatie te verbreden, maar met minder kunstenaars. In de praktijk blijkt het niet makkelijk om voldoende jonge grafische kunstenaars in Nederland te vinden. In België en Duitsland gaat dat een stuk makkelijker. Daar wordt de grafische kunst nog steeds gedoceerd op de kunstacademies.

De organisatie wordt geheel uitgevoerd door vrijwilligers. Tijdens de manifestatie zijn ca. 20 vrijwilligers constant aan de slag.

- *De Promesse d'un Voyage*

De Promesse d'un Voyage is een jaarlijks terugkerend, driedaags kunstevenement, dat steeds in de maand augustus gehouden wordt. De Promesse d'un Voyage is uitgegroeid tot een Euregionale kunstmanifestatie. Het wil de bezoekers laten kennismaken met allerlei vormen van kunst.

Aan de laatste (vierde) editie namen ongeveer 65 kunstenaars uit binnen- en buitenland deel.

De gratis manifestatie wordt jaarlijks bezocht door vele duizenden bezoekers.

De manifestatie is nadrukkelijk laagdrempelig, ook geschikt voor kinderen, en niet alleen gericht op kunst kijken en beleven, maar ook op meedoen en leren.

De manifestatie speelt zich af in het Brunssumse Schutterspark, in en rondom de oude DSM-pompgebouwen en op de grasvlakte van de oude speeltuin. Het open en laagdrempelige karakter van de Promesse d'un Voyage komt volledig tot z'n recht in deze natuurlijke omgeving: de kunstwerken en performances worden getoond op grasvelden, te midden van de restanten van kabelbanen, zwembad, vijver, en glijbaantrap, met bomengroepen en de ruigtes van struiken en onderbegroeiing als achtergrond.

Vele kunstvormen en materialen worden gepresenteerd: van schilderkunst tot fotografie; van smeedijzer tot keramiek; van papier tot textiel, van neon tot hightech, experimentele muziek, videokunst en theater.

De aandacht gaat daarbij uit naar de verschillende technieken die gepresenteerd/gedemonstreerd worden en door middel van workshops beleefd kunnen worden om zo, vooral bij de jonge bezoeker, de interesse te wekken voor de hedendaagse kunst.

De organisatie berust op een kerngroep van 6 à 7 personen.

In 2008 is het evenement onder tragische omstandigheden afgelast.

- *YoungXperience*

Dit evenement wordt eens in de twee jaar georganiseerd voor jongeren tussen de 13 en 24 jaar op het Lindeplein en in d'r Brikke Oave. Laatstelijk is dit gebeurd in 2007 door de gemeente en woningcorporatie Weller.

Het doel van deze manifestaties is het bevorderen van de jeugdcultuur in Brunssum en het stimuleren van deelname aan het maatschappelijk leven en het verenigingsleven. Dat gebeurt tijdens de jongerenmanifestatie door het creëren van een podium waar jongeren kennis maken met elkaar en met de uiteenlopende uitingen van jongerencultuur op het gebied van muziek, dans en sport. Ook biedt YoungXperience jongeren de gelegenheid zich te laten informeren over actuele maatschappelijke thema's zoals werkgelegenheid.

Het programma bestaat uit de volgende onderdelen:

- On Stage

In dit programmaonderdeel ligt de nadruk op muziek en dans: optredens, demonstraties, en modeshows.

- 1. The Challenge

Sportactiviteiten en -demo's

- Join & Enjoy

Jongeren kunnen zelf aan de slag met, bijvoorbeeld het maken van muziek en airbrushen, tijdens workshops

- The Work Corner
Concrete informatie over werk en vacatures door werkgevers, CWI, uitzendbureaus en de Vakbond.

- *Carnaval*

1. In Brunssum wordt de carnaval georganiseerd door de 'Karnavalsraad Broenssem'.

Deze raad bestaat uit leden van de vier grote carnavalsverenigingen C.V. De Brikkebekkesch, C.V. Edelweiss, C.V. De Klotsköp en C.V. De Streupers.

Iedere vereniging is vertegenwoordigd met drie leden, waarvan één lid een bestuursfunctie bekleedt. De voorzitter is onafhankelijk.

De 'Karnavalsraad Broenssem' organiseert jaarlijks de volgende activiteiten:

- de proclamatie van de Stadsprins, per toerbeurt door de 4 verenigingen;
- het 'Auwwieverbal' op donderdag vóór carnaval;
- de ontvangst van het 'Gilde van de Blauw Sjuut' op vrijdag vóór carnaval;
- de sleuteloverhandiging door de burgemeester aan de stadsprins op vrijdag vóór carnaval; en
- de grote optocht op carnavalsmaandag.

Jaarlijks reikt de Karnavalsraad Broenssem de 'Parelorde' uit aan die persoon die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor de cultuur in Brunssum en de carnaval in het bijzonder. Drager van de Parelorde kan alleen die persoon worden die géén lid is van één van de vier aangesloten carnavalsverenigingen.

De kandidaat-Parelordedrager wordt voorgedragen door de vereniging die dat jaar de Stadsprins heeft.

2. De kindercarnaval in Brunssum wordt georganiseerd door het Kinjer Optocht Kommittee (KOK). Zij organiseert jaarlijks de volgende activiteiten:

- de proclamatie van de jeugdprins; en
- de kinderoptocht op zaterdag vóór Carnaval.

3. het Leedjeskonkoer

11 november – en wanneer de 11^e van de 11^e geen zondag is, op de eerste zondag na de 11^e van de 11^e – vindt het Vatelaoes Leedjeskonkoer plaats. Dit wordt georganiseerd door de Stichting Vastelaoves Leedjes Konkoer Broenssem

4. Optocht Treebeek

In Treebeek vindt ook jaarlijks een 'grote' optocht plaats

- *Trööte Trek Broenssem* .

Deze vindt plaats in het centrum (op 8 juni 2008 voor de vierde keer). Het betreft een kapellentreffen uit binnen- en buitenland, waar vele bezoekers op afkomen.

- *De korendag*

in maart, georganiseerd door het RMK

- *Het Oranjeconcert op Koninginnedag*

- *Het Gouden Parenconcert*

in april door het Harmonieorkest Brunssum

- *Bijzondere jaarlijkse optredens*

van muziekgezelschappen voortkomend uit de subsidieverordening.

De gevraagde aandacht voor de economische betekenis en de betekenis voor het imago van Brunssum van deze evenementen zal in de evenementennota worden opgepakt.

In de overige Parkstadgemeenten worden uiteraard ook evenementen georganiseerd. Als belangrijkste kunnen genoemd worden het Wereld Muziekconcours WMC, Cultura Nova, het Charles Hennen Concours en het Orlando Festival.

10.2. Gewenste situatie

De kalender van Brunssum is behoorlijk gevuld met culturele activiteiten, activiteiten die meestal van behoorlijk niveau zijn. Zaak is om die kwaliteit te behouden en zo nodig te verbeteren. Zorgen bestaan er over de continuïteit van de Promesse d'un Voyage, terwijl de gemeente zal bewerkstelligen dat de Taptoe Brunssum die enige jaren geleden is gestopt, weer nieuw leven wordt ingeblazen. Voor een stad waar een NAVO-hoofdkwartier is gevestigd eigenlijk een must. Zware financiële tegenvallers, zoals onlangs bij de Parade, in de toekomst voorkomen. Daarnaast is regionale samenwerking ten aanzien van evenementen een vereiste, zowel op inhoudelijk als PR niveau..

Met vorenstaande wordt een bijdrage geleverd aan de doelstellingen 1 t/m 4 en 6.

In het kader van dit onderdeel zullen wij ook overwegen om als Brunssum ingaande 2009 weer deel te nemen aan het Limburg Festival.

Verder zal onderzocht worden in welke mate het thema Dansen sterker kan worden verbonden met Brunssum. Brunssum zou, zeker met Benito Dean, Studio Hellenbrand, SMK en de Parade binnen de gemeentegrenzen, Dansstad kunnen zijn.

10.3. Aanpak

De bijdrage van de gemeente zal bestaan uit:

- Een gecoördineerde begeleiding en vergunningverlening bij het organiseren van de evenementen.
- Taptoe Brunssum nieuw leven inblazen.
- Een actieve bijdrage aan de PR van deze evenementen.
- Nauw overleg bij de grotere evenementen ter voorkoming van financiële tegenvallers.
- Het bevorderen van regionale samenwerking, waarbij de gedachten uitgaan naar de belangrijkste evenementen van Brunssum en de evenementen het Wereld Muziekconcours WMC, Cultura Nova, het Charles Hennen Concours en het Orlando Festival.
- Onderzoeken in welke mate het thema Dansen sterker kan worden verbonden met Brunssum.

Een en ander is nader uitgewerkt in de evenementennota.

We zullen onderzoeken of de Promesse d'un Voyage in de toekomst wederom georganiseerd kan worden in Brunssum.

11. CONCRETE BELEIDSVOORNEMENS EN HUN GEVOLGEN

11.1. Concrete beleidsvoornemens samengevat

ALGEMEEN

1. Vanuit de gedachte regierol een intensievere relatie met het cultuurveld onderhouden
2. voor de verenigingen een draaiboek c.q. hand-out op te stellen

AMATEURKUNST

3. een totaalaanpak voor de amateurkunst ontwikkelen, waarbij de gemeente de regie ter hand neemt
4. het Parkstadoverleg Cultuur intensiveren
5. de bekendheid en de betekenis van urban culture voor Brunssum vergroten. Een periodiek terugkerende wedstrijd of internationaal toernooi in bijvoorbeeld d'r Brikke Oave bevorderen. Samenwerking binnen Parkstadverband op dat terrein eveneens bevorderen
6. de aanpassing van de subsidieverordening is vevat in een separaat voorstel
7. een overlegplatform HAFA in het leven roepen
8. de mogelijkheden onderzoeken om de bekendheid en de betekenis van urban culture voor Brunssum te vergroten door een periodiek terugkerende wedstrijd of internationaal toernooi

CULTUUREDUCTIE

1. onderzoeken of een dependance van VAZOM als centrum voor cultuureductie in de vernieuwde Brikke Oave (met accenten voor jeugd en 55+ers) geopend kan worden
2. bevorderen dat met cultuureductie gestart wordt bij peuter en kleuter
3. cultuurscouts
  - o onderzoeken of hun werk in het vervolgonderwijs geïntensiveerd kan worden
  - o bevorderen dat zij meer aandacht aan het amateurveld geven
  - o bevorderen dat het aantal cultuuraanbieders via hen wordt uitgebreid (m.n. architectuur)
  - o een goede afstemming met het zo mogelijk te vestigen centrum voor cultuureductie bevorderen

BEELDDE KUNST

1. buitenlocaties thematiseren
2. onderhoudssituatie en locaties beelden regelmatig bezien en zo nodig voorstellen doen
3. 1% Fonds beeldende kunst vormen
4. expositiebeleid + aankoopbeleid formuleren

CULTUREEL ERFGOED

1. plaatsing van toeristisch recreatieve informatieborden onderzoeken
2. krachtig oppakken mijnverleden in cultuur-toeristische zin, door middel van een actieplan mijnverleden
3. aandacht voor het cultureel erfgoed en de vier geheugens via cultuureductie bevorderen
4. onderzoek naar de wenselijkheid voor een bouwhistorisch onderzoek bij monumenten
5. in de op te richten oudheidkamer verwijzingen opnemen naar uitingen van alle geheugens
6. onderzoeken of de archeologische vondsten en beschrijvingen, op kosten van de verstoorder, toegankelijk gemaakt kunnen worden
7. een integrale aanpak ontwikkelen voor de geschiedenis in het cultuurlandschap

MEDIA EN LETTEREN

1. OPENBARE BIBLIOTHEEK BRUNSSUM (OBB)
  - bevorderen dat de landelijke certificeringnorm begin 2009 is ingevoerd
  - verdere intensivering samenwerking OBB en Carbooncollege locatie Rombouts bevorderen
  - culturele medewerking aan overig onderwijs via cultuurscouts bevorderen
  - bevorderen om, i.o.m. VAZOM en andere instituten en kunstenaars in Brunssum en Parkstad, het educatieve aanbod van de OBB verder te ontwikkelen
2. LOKALE OMROEP (LOO)
bezien of de belangrijke culturele evenementen voldoende hoogwaardig worden verslagen

ACCOMMODATIES

1. in de bestuursopdracht voor het accommodatiebeleid de voormalige pompgebouwen meenemen
2. een gedegen opknabbeurt en dito speelschema voor het openluchttheater opstellen

STIMULEREN CULTURELE KLIMAAT

1. nieuwe initiatieven bespreken in het Parkstadoverleg cultuur en samenwerking met Alsdorf overwegen
2. in Parkstadoverleg de mogelijkheden van ateliers voor kunstenaars in Parkstad aan de orde stellen

CULTURELE EVENEMENTEN

1. een drietal verbeteringen zullen worden doorgevoerd:
  - een gecoördineerde begeleiding en vergunningverlening bij het organiseren van de evenementen
  - een actieve bijdrage aan de PR van deze evenementen
  - nauw overleg bij de grotere evenementen ter voorkoming van financiële tegenvallers
2. onderzoeken of de Promesse d'un Voyage in de toekomst wederom georganiseerd kan worden in Brunssum
3. bewerkstelligen dat de Taptoe Brunssum nieuw leven wordt ingeblazen
4. Onderzoeken in welke mate het thema Dansen sterker kan worden verbonden met Brunssum
5. Bevorderen van regionale samenwerking, waarbij de gedachten uitgaan naar de belangrijkste evenementen van Brunssum en de evenementen het Wereld Muziekconcours WMC, Cultura Nova, het Charles Hennen Concours en het Orlando Festival
6. overwegen om ingaande 2009 weer deel te nemen aan het Limburg Festival.

ACTIEPROGRAMMA CULTUURBEREIK PARKSTAD

Verhoging bijdrage tot € 0,79 per inwoner.

11.2. Public Relations

Op dit moment wordt er op het gebied van Public Relations ondersteuning verleend aan de culturele activiteiten in Brunssum via Brunssumlaatjegenieten.nl.

Dat kan verder worden versterkt zodat Brunssum steviger op de culturele landkaart wordt gezet.

Door een actieve ondersteuning door de gemeente op PR-gebied zullen ál de doelstellingen van het cultuurbeleid op een positieve manier worden ondersteund. En dat geldt eveneens voor andere beleidsterreinen, zoals bijvoorbeeld de economische ontwikkeling van de stad.

De gemeente is dan ook voornemens om in goed overleg met de belangrijkste cultuuraanbieders de actieve ondersteuning van hun activiteiten ter hand te nemen.

11.3. Organisatie

De gemeentelijke organisatie dient in staat te zijn om:

- a. deze beleidsvisie en de daarin verwoorde nieuwe initiatieven uit te dragen (zie ook de samenvatting van de concrete beleidsvoornemens hiervoor).
- b. een goed overleg met de cultuursectoren te voeren
- c. de gemeentelijke plannen van aanpak uit te werken
- d. de resultaten te monitoren
- e. de door ons gewenste ondersteuning aan de culturele sectoren te geven.

11.4. Financiën

In bijlage 9 treft u een indicatief overzicht aan van de huidige gemeentelijke uitgaven aan cultuur. De rol van de gemeente in een cultuurbeleid hoeft niet steeds te betekenen dat de gemeente 'de beurs trekt'. Het kan ook betekenen dat de gemeente meedenkt, aangeeft bepaalde ontwikkelingen belangrijk te vinden en 'meeduwt' in een bepaalde richting.

Toch zal er niet aan ontkomen worden dat een aantal hier geformuleerde voorstellen een extra beroep op de gemeentelijke organisatie en middelen betekenen. Een deel ervan is op dit moment nog niet te becijferen en een deel is reeds binnen de begroting opgenomen.

Voordat de hier genoemde nieuwe voornemens opgepakt worden en voorzover deze niet binnen de begroting zijn opgenomen, zal concreet bekend dienen te zijn wat het beslag op extra middelen dan wel het extra beroep op de organisatie zal zijn. Dit zal gebeuren binnen de kaders van de begrotingscyclus.

De raad krijgt daarmee de gelegenheid om de regie te voeren.

De volgorde waarin voornemens zullen worden opgepakt, wordt door diverse factoren bepaald.

Naast prioritering valt daarbij ook te denken aan de fysieke mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld het gereed komen van de nieuwe d'r Brikke Oave. Daar waar nodig zal dit steeds geschieden door een voorstel van het college van burgemeester en wethouders aan de raad, zodat op dat moment een goede afweging kan worden gemaakt.

BIJLAGE 1. DE CULTURELE WERELD VAN BRUNSSUM

1. Kunst en cultuur in Brunssum

Langzamerhand een doodoener, de beroemde dichtregel van Lucebert, 'alles van waarde is weerloos'⁵. Maar ze geeft goed weer waarom een positief cultureel tij gemakkelijk kan verlopen. In de hoogtijdagen van de mijnen verkeerde Brunssum met zijn mijnzetel in positieve economische omstandigheden. Dit gevoegd bij coryfeeën als Ilse Frankenthal en anderen die kunst en cultuur een meer dan warm hart toedroegen, leidde dit tot een positief cultureel klimaat en de daarbij behorende uitingen.

Met de mijnsluitingen verdween niet alleen een stuk welvaart, maar ook de sociologische verbanden die de mijnen legden en daarmee ook een stuk elan binnen Brunssum. De tegenvallers bij de economische herstructurering versterkten dit beeld.

Het is hoog tijd dat de Brunssummer weer zelfbewust wordt, weer trots wordt op zijn gemeente. Daar zijn gewoon voldoende redenen voor aanwezig. We zien de laatste tijd dan ook hoopvolle tekenen dat dit aan het gebeuren is.

2. Maat van Brunssum

Brunssum is met zijn bijna 30.000 inwoners een gemeente waar vanzelfsprekend niet alle mogelijke culturele instellingen aanwezig zijn. Het is algemeen geaccepteerd om voor gemeenten de volgende drie schaalniveaus met daarbij behorende culturele infrastructuur te onderscheiden⁶:

Gemeentegroep	Voorzieningenniveau culturele infrastructuur
< 30.000 inwoners	Kernvoorzieningen (10 elementen) architectuur, monumenten, vormgeving openbare ruimte, archeologie, tentoonstellingsruimte, archieven, bibliotheek, lokale radio, cultuureducatie, amateurkunst
30.000 – 90.000 inwoners	Uitgebreide voorzieningen (6 extra elementen) centrum voor kunstzinnige vorming, natuur- of cultuurhistorisch museum, kleine filmvertoners, multifunctionele podiumkunstaccommodatie, kunstuitleen o.i.d.
≥ 90.000 inwoners	Allesomvattende voorzieningen (globaal 6 extra elementen) schouwburg enz., filmhuis, museum voor moderne kunst, groot instituut voor kunstzinnige vorming, lokale tv.

Brunssum zit dus nét niet in de tweede groep.

Overigens is dit schema deels achterhaald. Dit wordt veroorzaakt door de concentrerende tendensen van het Rijksbeleid ten aanzien van het cultuurbeleid. Dit beleid is van beslissende invloed op de aanwezigheid van een aantal elementen voor de allesomvattende voorzieningen. In die lijn heeft het Rijk inmiddels negen stedelijke knooppunten van nationaal belang voor cultuur benoemd. Eén van die knooppunten is Maastricht.

⁵ De zeer oude zingt, Lucebert 1974

⁶ O.b.v. C. Wijn, VNG 13.05.03

3. Onderdeel van Parkstad

Het is essentieel Brunssum te zien in haar geografische context en de consequenties daarvan voor het culturele klimaat. Brunssum is onderdeel van de regio Parkstad Limburg. Dit gebied omvat de gemeenten Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Voerendaal, Simpelveld en Onderbanken. Feitelijk is het daardoor onderdeel van een stedelijk gebied met 240.000 inwoners met vrijwel allesomvattende culturele voorzieningen. Daardoor wordt de culturele infrastructuur van Brunssum uiteraard mede in sterke mate bepaald.

4. Overige omgevingsfactoren

De culturele infrastructuur wordt door diverse aspecten bepaald. Zoals eerder in de hoofdstuk werd aangegeven, is één daarvan de grootte van de gemeente. Een tweede is het grotere geheel: het onderdeel zijn van een grootstedelijke agglomeratie.

Daarnaast wordt de aanwezige culturele infrastructuur ook bepaald door één van de meest essentiële zaken: de eigen, door de eeuwen heen gegroeide culturele identiteit. Naast de samenstelling van de bevolking en historische toevalligheden speelt hierbij ook de aanwezigheid van actieve kunstenaars en kunstliefhebbers een grote rol.

Tot slot speelt natuurlijk het ambitieniveau van de lokale overheid een grote rol in het realiseren van de wensen en behoeften van de gemeente en de bevolking.

Al deze aspecten zijn in Brunssum duidelijk van invloed geweest. Er is echter op geen enkel moment sprake geweest van een groep kunstenaars die het culturele leven in Brunssum hebben aangejaagd.

BIJLAGE 2. HET RIJKSBELEID

1. Algemeen

Het Rijk stelt 'slechts' 30% van het totale overheidsbudget aan cultuur ter beschikking. De (grote) gemeenten zijn met 60% de grootste besteders, terwijl de provincies de resterende 10% voor hun rekening nemen. Daarnaast zijn er nog particuliere fondsen.

Het Rijk neemt een leidende rol in de ontwikkelingen van kunst en cultuur. Dat wil zeggen: ze bepaalt de hoofdlijnen en kernpunten van het beleid waar de lagere overheden op moeten aansluiten als ze willen ze delen in de Rijksgeldstromen.

2. Actieplannen cultuurbereik

Het Rijk jaarlijks stelt jaarlijks 685 miljoen voor cultuur ter beschikking. Een gedeelte daarvan werd tot voor kort samen met de andere overheden besteed via de zogenaamde 'Actieplannen Cultuurbereik'.

Hoe werkten deze plannen?

- Het Rijk werkte samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de 31 grote gemeenten en de provincies.
- De kleinere gemeenten namen in Limburg deel via de Regionale Actieprogramma's.

Het Rijk subsidieert daarnaast een groot aantal culturele instellingen via haar Cultuurnota (exploitatiesubsidies) en aparte fondsen (projectsubsidies).

3. Nieuw perspectief in 2003

Het Rijk heeft in 2003 het cultuurbeleid in een nieuw perspectief geplaatst. Het uitgangspunt veranderde: niet het maatschappelijk bewustzijn in de cultuur, maar het culturele bewustzijn in de maatschappij moest worden vergroot.

Vanaf 2004 werden extra middelen ter beschikking voor een aantal andere beleidsprioriteiten. Dat waren cultuur en school, bibliotheken en het digitaal toegankelijk maken van erfgoedcollecties.

Belangrijkste aandachtsgebieden voor de periode 2005-2008 waren regionale en stedelijke dynamiek en culturele diversiteit.

4. Nieuw beleid ingaande 2009

Inmiddels is de huidige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), op basis van een advies van de Raad voor Cultuur, bezig het beleid om te vormen⁷. Daarbij hanteert hij de volgende uitgangspunten:

- meer excellentie,
- vernieuwing en
- participatie.

Om dit te bereiken gaat het Rijk in de toekomst uit van het principe: 'meer geld voor minder projecten', of anders gezegd: een hoge top en een brede basis. Kortom, dankzij scherpe keuzes gaat ongekend talent een kans krijgen.

5. Toegankelijkheid

Daarbij wordt aangesloten bij het algemene rijksbeleid dat gericht is op het verbeteren van randvoorwaarden en het wegnemen van overbodige regels. Ook de toegankelijkheid van cultuur en media is voor OCW een belangrijk thema. Een zo groot mogelijk publiek van kijkers, lezers, luisteraars en bezoekers moet van het aanbod gebruik kunnen maken. De overheid blijft ernaar

---

⁷ Kunst van leven, hoofdlijnen cultuurbeleid, dr. Ronald A.H. Plasterk, 22 juni 2007

streven zoveel mogelijk mensen bij cultuur te betrekken: “Zodat de kracht van cultuur overal wordt benut.”

Concreet worden de volgende thema's door OCW op dit moment nader uitgewerkt:

- *excellentie*: begeleiding en ontwikkeling van toptalent,
- *innovatie en e-Cultuur*: meer samenhang en minder schotten tussen de sectoren en het gebruik van nieuwe media door de publieke omroep,
- *participatie*: via een 10-puntenplan de cultuurparticipatie bevorderen (educatie, amateurkunst, digitalisering en toegankelijkheid),
- *mooier Nederland*: ambitieus architectuurbeleid en modernisering van de monumentenzorg,
- *een sterke cultuursector*: op eigen benen, verankerd in de maatschappij, zorgt voor goed bestuur en meer eigen inkomsten.

6. Aanpassingen landelijk niveau

De volgende *belangrijke veranderingen* zijn of worden op landelijk niveau doorgevoerd:

- het ministerie subsidieert rechtsreeks de basisinfrastructuur⁸,
  - de overige instellingen worden gesubsidieerd via één van de fondsen⁹ en het aantal fondsen wordt verkleind tot acht¹⁰,
  - één van die acht is het nieuw op te richten Programmafonds Cultuurparticipatie en Amateurkunst (daarmee wordt expliciet gepoogd een verbinding tot stand te brengen tussen amateurkunst en cultuureducatie),
  - Rijksgesubsidieerde musea zijn gratis voor kinderen t/m 12 jaar,
  - structureel geld voor kunst- en cultuurprojecten die:
    - een meer divers publiek bereiken en
    - de culturele dialoog in grootstedelijke gebieden aanjagen,
  - urgente ruimtelijke problemen vragen om innovatieve en duurzame ontwerpen. Het Rijk is van mening dat deze innovaties steeds meer ook op regionale en lokale schaal gestimuleerd moeten worden,
  - het monumentenbeleid verandert in de volgende richting:
    - van objectgericht naar omgevingsgericht. Daarbij wordt de verdeling van verantwoordelijkheden tussen rijk en lokale overheden opnieuw bezien
    - van conserverend naar ontwikkelend.
- Begin 2009 worden daartoe concrete plannen aan de Tweede Kamer voorgelegd.
- voor het oplossen van knelpunten in de monumentenzorg en voor de versterking van de culturele factor in de integrale gebiedsontwikkeling wordt extra geld ingezet voor
    - onder andere religieus erfgoed,
    - groen erfgoed en
    - gebiedsgericht beleid (o.a. voor wederopbouwarchitectuur).

---

⁸ waarvan 52 met een langjarig perspectief en ca 145 met een vierjarig perspectief

⁹ voor Brunssum geldt dit voor de Parade

¹⁰ Fonds voor Muziek, Dans en Theater, Fonds voor Beelden Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, Mondriaan Stichting, Nederlands Fonds voor de Film, Stimuleringsfonds voor Architectuur, Fonds voor de Letteren, Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, Fonds voor Cultuurparticipatie

7. Aanpassingen gemeentelijk niveau

Richting gemeenten zijn er veranderingen doorgevoerd of te verwachten op de volgende terreinen:

- bij het nieuwe bibliotheekbeleid wordt een meer centrale regie ingevoerd,
- het Actieplan Cultuurbereik is onder andere vervangen door het Programmafonds voor Cultuurparticipatie met de volgende details:
  - in nauw overleg met de gemeenten (VNG) en de provincies is de 'Regeling cultuurparticipatie provincies en gemeenten 2009-2012 van de Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie' vastgesteld, met de volgende details:
    - aandacht voor buitenschoolse educatie (met wellicht de brede school als schakel tussen school, bibliotheek, toneelvereniging, museum en muziekschool),
    - meer geld voor amateurkunst en volkscultuur (door uitbreiding van het budget van het huidige Actieprogramma Cultuurbereik), met name. voor talentvolle amateurs en vrijwilligers + publieksactiviteiten ten aanzien van cultureel erfgoed,
    - het actieplan is als volgt, mede door de bestuurlijk afspraken tussen OCW, IPO en VNG, te karakteriseren:

MISSIE: het stimuleren van de cultuurparticipatie van alle burgers		
doelstellingen	meer mensen	betere
doorsnijde thema's	doen mee	ondersteuning
diversiteit doelgroepen		
vernieuwing		
verankering		

- 44 gemeenten (waaronder Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen) ontvangen rechtstreeks van het fonds een bedrag per inwoner (Maastricht als één van de stedelijke knooppunten van nationaal belang € 1,13 per inwoner, de andere Limburgse grote gemeenten € 0,79 per inwoner),
- voor de overige gemeenten ontvangt de provincie een bedrag van € 0,79 per inwoner,
- het budget voor dit programmafonds loopt op van € 19,2 miljoen in 2007 tot € 27,2 miljoen 2012,
- er komen twee loketten:
  - loket 1 voor landelijk actieve culturele instellingen (meerjaren- en projectsubsidies); vervangt de huidige regeling voor amateurkunst en cultuureducatie,
  - loket 2 voor provincies en gemeenten (matchinregeling cultuurparticipatie en informatie),
- begin 2009 gaat het fonds van start,
- programmacoördinatoren vormen de schakel tussen het landelijke fonds en de gemeenten en de provincie.
- de verdeling van de verantwoordelijkheden ten aanzien van het monumentenbeleid tussen het Rijk en lokale overheden wordt bezien,
- gedurende de periode 2009-2012 wordt voortvarend gewerkt aan de opbouw van een samenhangend podiumkunstenbestel voor de jeugd. Nieuwe aanvragen worden daarom beoordeeld op zowel op artistiek-inhoudelijke gronden, als op het leveren van een bijdrage aan een venwichtig podiumkunstenbestel voor jeugd en jongeren.

BIJLAGE 3. HET BELEID VAN DE PROVINCIE LIMBURG

1. Nota BewustCultuurBewust

De provincie heeft in 2005 in haar laatste strategische nota BewustCultuurBewust als haar missie geformuleerd: de bevordering van een sterk cultureel bewustzijn in Limburg.

Om dit te bereiken heeft ze de volgende vijf strategische keuzes gemaakt:

1. De culturele infrastructuur (onder andere culturele instellingen, erfgoed en openbare bibliotheken).
2. Limburg als broedplaats voor jong en vernieuwend talent.
3. Cultuur en economie (stimuleren 'creative city').
4. Cultuurtoerisme (versterken combinatie cultuur en erfgoed, vermarketing van cultuur).
5. Regionalisering (regionaal en lokaal cultureel bewustzijn bevorderen).

2. Opvallend in BewustCultuurBewust

Wat valt op in de nota BewustCultuurBewust? Enkele punten:

- Grensoverschrijdende samenwerking en cultuureducatie komen in elke keuze terug.
- Een omslag is gemaakt van afwachtende subsidiënt naar initiërende opdrachtgever. Met name richting gemeenten wil de provincie daarmee prikkelen.
- Vernieuwing staat bij de bevordering van het cultureel bewustzijn voorop. Te denken valt daarbij aan makers die jong van geest zijn en kunstvormen die hulp kunnen gebruiken. Men wil daarbij duidelijk keuzes maken én spraakmakende zaken aanzwengelen. De provincie noemt in haar strategische nota nog: profilerend, provinciebreed, bijzonder, uitdagend en/of vernieuwend. Men probeert dit onder andere te bereiken door overdracht van financiële middelen naar de zogenoemde ACB-regio's¹¹. Eén van de voorwaarden is dat deze regio's vierjarige Regionale Actieprogramma's, en Regionale Jaarprogramma's opstellen.
- Daarnaast subsidieert de provincie provinciebrede en regio-overstijgende projecten die direct aansluiten op de strategische keuzes. Daarvoor wordt jaarlijks in het provinciaal jaarprogramma aangegeven welke projecten voor subsidie in aanmerking komen. Dit betekent dat er slechts een beperkt aantal projecten zal worden gehonoreerd. Voor de gemeenten blijven daardoor feitelijk slechts twee subsidievormen over:
  - o de tendermethode voor projecten
  - o de overdracht op basis van het Regionaal Actieprogramma en het Jaarprogramma.
- Voor gemeenten zijn tot slot uitsluitend de volgende onderdelen van het jaarprogramma 2008 interessant:

Cultuurplaninstellingen (2005-2008)	€ 2.400.000,=
Culturele infrastructuur overige instellingen	790.500,=
Programmalijn investeren in talenten	400.000,=
Regionalisering (jaarprogramma's)	920.000,=
<i>Totaal</i>	€ 4.510.500,=

Van het totale provinciale budget voor Kunst en Cultuur van bijna € 19 miljoen is dat bijna 24%.

Overigens zijn deze budgetten niet uitsluitend voor gemeenten gereserveerd. En daarbij staan de budgetten voor cultuur niet rechtstreeks open voor de kleinere gemeenten.

---

¹¹ ACB=Actieprogramma CultuurBereik van de provincie Limburg. In Zuid Limburg worden de volgende regio's onderscheiden: Heuvelland, Parkstad en Westelijke Mijnstreek.

3. Cultuurplan 2009-2012

Inmiddels is de provincie gestart met de opzet van een Cultuurplan 2009-2012¹². De nieuwe integrale cultuurnota wordt in het najaar van 2008 verwacht.

Ondanks de beleidswijzigingen op nationaal niveau houdt de provincie onverkort vast aan de cultuurplansystematiek, met als doel de Limburgse culturele infrastructuur te behouden en te versterken. De geformuleerde speerpunten voor 2009-2012 zijn:

- behoud en versterken van de culturele infrastructuur,
- cultuurparticipatie: aandacht voor verschillende doelgroepen (van jong tot oud),
- stimuleren van een creatief en innovatief cultureel vermogen (ontwikkeling en vernieuwing),
- het creëren van een stimulerend klimaat voor (jonge) talenten, amateurs en professionals,
- integrale benadering van beleidsterreinen,
- internationale samenwerking.

Deze speerpunten vormen, samen met de normale toetsingselementen, de criteria voor het cultuurplan voor 2009-2012. Deze laatste bestaan onder meer uit focus op kwaliteit of excellentie, professionaliteit en continuïteit op artistiek en zakelijk vlak.

Er gaan heel waarschijnlijk toch wel enige nuanceverschillen optreden. Met name bij de Actieplannen Cultuurbereik is dat te verwachten (zo zal het huidige bedrag per inwoner van ca. € 0,50 worden opgetrokken naar de bij het Rijksbeleid genoemde € 0,79. Dus hogere inkomsten voor de gemeenten, maar in de gehanteerde systematiek ook een hogere eigen bijdrage!).

---

¹² Uitgangspuntennotitie Cultuurplan 2009-2012, provincie Limburg, september 2007

BIJLAGE 4. DE REGIO PARKSTAD

Hierna wordt ingegaan op het cultuurbeleid van de drie andere stedelijke gemeenten van Parkstad. Tot slot wordt in deze bijlage aandacht gegeven aan de samenwerking en ambitie op Parkstadniveau met betrekking tot de cultuur.

1. Heerlen

Heerlen (89.500 inwoners) fungeert duidelijk als centrumgemeente op cultureel gebied in Parkstad. Dat blijkt uit het vrijwel volledige aanbod van culturele instituten - van schouwburg tot Glaspaleis (met Stadsgalerij, Vitruvianum en Filmhuis en van professioneel poppodium (de Nor) tot stedelijk archief¹³. Alleen productie-instituten bezit Heerlen niet. Dit in tegenstelling tot Maastricht.

Ook de ambtelijke bemensing en het budget dat Heerlen beschikbaar stelt voor cultuur is beduidend hoger dan de andere gemeenten. Daarnaast stelt Heerlen zich steeds meer ondersteunend op naar de andere gemeenten in Parkstad. Onder andere via cultuurscouts, secretariaat bestuurlijk overleg Parkstad en regionale adviescommissie Actieprogramma Cultuurbereik.

Heerlen beleeft op dit moment een opvallende culturele ervaring. Dat komt niet in de laatste plaats door de aandacht die het gemeentebestuur aan de cultuur in de stad schenkt. Heerlen spreekt zelfs van een 'nieuwe culturele lente'. Opvallende zaken in Heerlen zijn de verbouwde schouwburg, het vernieuwde Glaspaleis, de nieuwe muziekschool, de nieuwe Nor en het Patronaat. Daarnaast heeft Heerlen de evenementen Cultura Nova, Booch?Festival, Taptoe, Charles Hennenconcour, Jazz on the Roof, Pemitochi en Streetlife. Cultura Nova is daarbij de enige kunstproductie in Parkstad.

Uiteraard heeft Heerlen ook nog wensen. Zo bezit de stad geen oefenruimte voor beginnende bands bezit en geen verhuurbare atelierruimten voor kunstenaars. Er bestaan plannen om het voormalige Philipsterrein aan de Molenberg om te turnen in een plek waar kunstenaars, kleine bedrijfjes en muzikanten werken.

Culturele agenda Heerlen

De volgende culturele agenda heeft Heerlen voor 2009-2012 geformuleerd:

- *festivals & evenementen:*
de ontwikkeling van een strategisch festival- en evenementenbeleid, met een uitvoeringsprogramma en met subsidieregels,
- *amateurkunst en cultuureducatie:*
de ontwikkeling van beleid met beleidsregels en een uitvoeringsprogramma, deelname aan het landelijk cultuurparticipatiefonds,
- *culturele infrastructuur*
op orde en in evenwicht brengen: verankeren van cultuurinstellingen,
- *creatieve industrie + productieklimaat*
beleid ontwikkelen + versterken: starten met beeldende kunst en uit te breiden met podiumkunsten, film & literatuur,
- *kunst in de openbare ruimte*
- *cultureel erfgoed*
een beleidskader ontwikkelen dat Romeins, middeleeuws en mijnverleden verbindt en de identiteit van Heerlen versterkt.

Opvallend is dat Heerlen daarnaast de duidelijke wens uitspreekt om op Parkstadniveau aan cultuurproductie te gaan doen op een geheel eigen wijze. Zie daarvoor hierna onder het hoofd Parkstad.

---

¹³ Strategische beleidsnota cultuur 2006-2015, gemeente Heerlen, 8 februari 2006

2. Kerkrade

Kerkrade is met ruim 48.000 inwoners de tweede stad in Parkstad.

Kerkrade klankstad, beeldenstad, cultuurstad, aldus wordt het kunstbeheerbeleid van Kerkrade ingeluid. Kerkrade staat daarnaast steeds beter op de kaart met zijn Gaipark en Industrion en niet te vergeten met zijn Parkstadstadion voor de eredivisieclub Roda JC.

Cultuur in Kerkrade

Wat heeft Kerkrade in haar mars op cultureel gebied?

- het Wereldmuziekconcours en
- het Orlando Festival,

Ook heeft deze stad een redelijk compleet aanbod aan culturele instellingen.

Denk naast de hiervoor reeds genoemde voorzieningen ook nog aan:

- het Wijngrechttheater, de Rodahal, de muziekschool, de openbare bibliotheek en de Vrije Academie ZOM (VAZOM).
- Daarnaast bezit de gemeente een aanzienlijke hoeveelheid beelden in de openbare ruimte, ruim 90 welgeteld. Op dit moment beperkt het beleid van Kerkrade ten aanzien van deze kunst zich tot onderhoud. Ook bezit de stad een uitgebreide kunstcollectie, waarin echter nauwelijks samenhang aanwezig is. De bestaande collectie wordt in overleg met externe deskundigen aangepast. Daarbij zal met name kunst vanaf de tweede helft van de vorige eeuw worden aangeschaft van academisch geschoolde kunstenaars uit de Euregio Maas-Rijn, respectievelijk Nederland. Van talentvolle, veel belovende kunstenaars zal met regelmatige tussenpozen (5 à 10 jaar) een of meerdere kunstwerken worden aangekocht¹⁴. De collectie wordt regelmatig getoond in het Raadhuis, het ziekenhuis, de Botanische Tuin, het congrescentrum Rolduc en de verpleeg- en bejaardentehuizen. Maar ook professionele en amateur-kunstenaars presenteren hun werken aldaar.
- Cultuureducatie wordt m.n. ondersteund door VAZOM en de Muziekschool. Historische en dialectverenigingen ontvangen een jaarlijks gemeentelijk subsidie, evenals het archeologisch onderzoek.

Het accent ligt op dit moment op cultuurparticipatie, stimulering van vernieuwing en kwaliteit, cultuureducatie, samenwerking en bundeling van krachten, conservering en regionalisering¹⁵.

3. Landgraaf

Landgraaf is met bijna 39.000 inwoners de derde stad van Parkstad.

Ondanks het feit dat Landgraaf nog een zeer jonge gemeente is, staat die gemeente toch reeds duidelijk op de Nederlandse kaart. Op de eerste plaats door het jaarlijkse Pinkpop. Maar ook door een aantal nieuwe toeristische attracties, zoals Mondo Verde en 's werelds grootste binnenskipiste Snowworld.

Cultuur in Landgraaf

Welke culturele activiteiten biedt Landgraaf?

- op cultureel gebied staat Landgraaf haar mannetje reeds duidelijk door het vermaarde Poëziefestival, het Festival des Arts, Landgraaf musiceert, Landgraaf Street Parade, en naast Pinkpop, Pinkpop Classic. Vermeldenswaard is nog dat één van de onderdelen van het

---

¹⁴ Beleid Actief Kunstbeheer, gemeente Kerkrade, juni 2001

¹⁵ Cultuurbeleid De komende periode, gemeente Kerkrade, augustus 1999

- Poëziefestival een jeugdfestival is (hoogste klassen basisonderwijs + laagste klassen voortgezet onderwijs).
- Landgraaf neemt evenals Brunssum deel aan de Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK). In de Landgraafse vestiging van de SMK is tevens een dependance van de Vrije Academie ZOM (VAZOM) gevestigd. Landgraaf en Kerkrade zijn aan het onderzoeken om beide instituten te koppelen. Landgraaf ziet daarnaast voordelen in één muziekschool voor Parkstad.
  - Voor uitvoeringen heeft Landgraaf de beschikking over het Theater Landgraaf en de Burgerzaal in het gemeentehuis.
    - o Het theater heeft een zaalcapaciteit van 120-150 personen. Het theater wordt gerund m.b.v. een vrijwilligersorganisatie van 50-60 personen. De gemeente verleent een programmasubsidie. Men is lovend over de ondersteuning door de directeur van de Heerlense schouwburg.
    - o In de Burgerzaal worden incidenteel concerten gegeven voor maximaal 250 personen.
  - Jaarlijks worden 4 tot 6 exposities in de Burgerzaal gehouden. Daarbij is de verdeling 50% professioneel / 50% amateurs.
  - Ten aanzien van het kunstbezit is men aan het bezien of men aan collectievorming zal gaan doen. Het alternatief is de kunst in de openbare ruimte te borgen en de 'platte' kunst op peil te houden. Daarbij denkt men m.n. aan hedendaagse kunst. Op dit moment huurt men via een plaatselijke galerie kunst voor het representatieve deel van het gemeentehuis. Dit levert meer variatie op en men spaart een gering bedrag voor aankopen.
  - Landgraaf herbergt een gering aantal kunstenaars binnen haar grenzen, waarvan ongeveer de helft meedoet aan de kunstroute Parkstad. Er bestaat geen actieve samenbundeling van kunstenaars. De gemeente heeft geen ateliers voor de verhuur.

4. Parkstad

Zoals aangegeven, heeft elke bovengenoemde Parkstadgemeente een eigen cultuurbeleid. Het cultuurbeleid vormt geen onderdeel van de WGR+ regeling Parkstad Limburg, toch bestaat er op enkele punten samenwerking:

- Zo bestaat er een overleg van de wethouders cultuur binnen Parkstad.
- Daarnaast bestaat een regionale adviescommissie Actieprogramma Cultuurbereik. In de commissie bundelen de Parkstadgemeenten een eigen bijdrage per inwoner, terwijl Heerlen de rechtstreekse bijdrage van OCW inbrengt. Projecten worden door alle gemeenten aangedragen via het jaarprogramma Cultuurbereik. Voor beide overleggen levert Heerlen het secretariaat.
- Tevens bestaat er een Federatie Parkstad Limburg Bibliotheken.
- De cultuurscouts zijn een gezamenlijk project dat via het Actieprogramma Cultuurbereik Parkstad is gerealiseerd.
- Tot slot kunnen de door Heerlen aangestelde cultuurscouts genoemd worden die worden ingezet op de basisscholen in alle Parkstadgemeenten. Brunssum maakt hier gebruik van.

Heerlen als aanjager

Niet onvermeld mag blijven dat Heerlen in zijn Prioritering Cultuur 2009-2012 spreekt over Parkstad als de vijfde stad van Nederland. In die stad wil men excelleren met

- community arts
Kunstenaars en wijkbewoners ontwikkelen projecten op het raakvlak van kunst en erfgoed
- urban arts
Op eigen initiatief van jongeren, met peer-educators en cross-overs, naar methodiek en inhoud vernieuwend
- cultuurproductie die gekoppeld is aan stedelijke vernieuwing
Streetwise art, sociaal artistieke projecten en kunst in de openbare ruimte.

Deze opstelling van Heerlen biedt goede aanknopingspunten voor een verdere samenwerking op cultureel gebied in Parkstad. Parafrazerend naar de Heerlense notitie: er zijn geen gemeenten zonder Parkstad en Parkstad is geen Parkstad zonder de gemeenten.

BIJLAGE 5. NADERE OVERWEGINGEN T.A.V. DE AMATEURKUNST

Een bloeiende amateurkunst is een randvoorwaarde, om niet te zeggen een levensvoorwaarde, voor een volwaardig cultureel leven in een gemeente en dus voor een gemeentelijk cultuurbeleid. De huidige minister van OCW is dan ook van mening dat iedereen vóór zijn 18e met één van de disciplines voor amateurkunst in aanraking geweest dient te zijn. Dit uitgangspunt is nog eens expliciet vastgelegd in de toelichting van de onlangs door de Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie in overleg met VNG en IPO vastgestelde subsidieregeling¹⁶.

Jammer genoeg is op dit moment bijzonder moeilijk te voorzien hoe de amateurkunst zich in de nabije toekomst in Brunssum gaat ontwikkelen. Overigens geldt dit voor heel Nederland. Problemen die zich voordoen bij de traditionele verenigingen zijn de vergrijzing en het niet of nauwelijks aanspreken van jongeren. De in de jongerencultuur ontstane nieuwe kunstvormen worden meestal beoefend buiten de gangbare podia. In de onlangs verschenen handreiking van de VNG worden voorbeelden gegeven hoe hiermee om gegaan kan worden. Genoemd worden o.a. het onder professionele begeleiding maken van filmpjes, radio- en tv-programma (Utrecht), wijkmedia-ateliers (Den Haag), gamedesign (Kunstbende), kunst d.m.v. mobieltjes (Noord Holland), Hall of Fame (Tilburg), Urban Art productiehuis (een voornemen van Heerlen), community art projecten (Rotterdam en Deventer), de amateurkunstweken (Glaspaais Heerlen), het Patronaat en 'De Nieuwe Nor' als podia voor amateurkunst (Heerlen), amateur theater en muziekwerkplaats Het Spinazieblok (Heerlen).

Het is verder belangrijk dat de gemeente kiest op welk niveau het amateurkunstbeleid zich richt, aldus de VNG. Er valt namelijk het volgende onderscheid en het daarbij behorende instrumentarium te maken¹⁷:

niveau amateurkunst	globaal instrumentarium
recreatieniveau	ondersteuning verenigingen en verenigingsleven
middenniveau	kadervorming, begeleiding, cultuureducatie, podia of expositieruimten
prestatieniveau	verdieping, goed geoutilleerde podia of expositieruimten, technische ondersteuning

Overigens hoeft het stimuleren van de amateurkunst niet steeds een kwestie van geld te zijn. Andere vormen van stimulering zijn bijvoorbeeld steun bij het organiseren van zaken, het stimuleren van het contact tussen verenigingen, het regelen van inspraak, het uitlokken van creativiteit door bijvoorbeeld competities, actoren en sectoren verbinden, promotionele steun, enz. De VNG heeft een 3-tal modelverordeningen voor subsidies opgesteld (voor incidentele subsidies, kwaliteitssubsidies en structurele amateurkunstsubsidies vooral gericht op sociale cohesie).

¹⁶ 'Regeling cultuurparticipatie provincies en gemeenten' 2009-2012 van de Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie, d.d.1.09.08

¹⁷ Voor een uitgebreid overzicht zie het schema in Amateurkunstbeleid OK (blz 16)

BIJLAGE 6. BESCHRIJVING DANCE CENTRE BENITO DEANE

Dance Centre Benito Dean (DCBD) is gevestigd in Brunssum.

Het telt op dit moment ca. 600 leerlingen vanaf de leeftijd van 7 jaar, waarvan ca. 100 volwassenen. Ze zijn afkomstig uit Zuid Limburg en aangrenzend Duitsland. Ca. 250 zijn afkomstig uit Brunssum. DCBD heeft zes docenten in dienst.

Daarnaast schrijft men eigen choreografie, zowel Benito als Miriam Deane.

Dit laatste is duidelijk de bron van het succes. Zo heeft een team van DCBD op de Dance4Life in Lelystad onlangs de choreografiewedstrijd gewonnen, met de volgende motivatie door de jury:

"We hebben gekozen voor een stuk waarin de dansers ons een verhaal vertellen dat over hun beleving van deze tijd gaat. In hun eigen(tijdse) danstaal: een mengvorm van breakdance, streetdance, hiphop, body-popping enzovoorts, uiterst krachtig gedanst. Niet eerder zag de jury een zo sterk uitgewerkte choreografie in deze dansstijlen. De symboliek was wellicht wat sterk aangezet, maar toch heeft de jury unaniem gekozen voor Dance Centre Benito Deane uit Brunssum, o.l.v. choreografe Miriam Deane."

Verdere resultaten:

- In 2008 met 11 teams meegedaan aan de Nederlandse kampioenschappen, met als resultaat:
  - met 4 teams Nederlands kampioen
  - met 2 teams tweede in hun categorie
  - met 1 team derde
- 2x Europees kampioen
- drie maal deelgenomen aan wereldkampioenschappen
- van 3-7 december neemt men deel aan de wereldkampioenschappen in Rusland.

Men neemt daarnaast regelmatig met dansteams deel aan wedstrijden en internationale toernooien. De dichtstbijzijnde wedstrijden vinden plaats in Noord Limburg. Deze worden bezocht door 1200 à 1300 personen.

Men zou graag in Brunssum ook dergelijke wedstrijden organiseren, maar daar is hun danscentrum te klein voor. De huidige Brikke Oave zou een uitstekende locatie voor een dergelijke wedstrijd zijn en zou daarmee de urban culture uitstekend onder de aandacht kunnen brengen in Zuid Limburg.

BIJLAGE 7. NADERE DETAILS CULTUREEL EDUCATIEF CENTRUM

7.1. MOGELIJK AANBOD

CREATIEVE CURSUSSEN

- boetseren
- tekenen en schilderen
- digitale fotografie
- edelsmeden
- bloemschikken
- kunst- en cultuurgeschiedenis (diverse)
- basiscursus bronzen beelden
- sieraadvormgeving
- textiele vormgeving
- grafiek
- binnenhuisarchitectuur
- schminken
- bloemsierkunst
- voorbereidende cursus voor kunstacademie

Hier worden potentiële studenten voorbereid en getoetst, waarna geen toelatingsexamen meer nodig is (alleen VAZOM heeft in Parkstad deze unieke relatie met de kunstacademie Maastricht).

KUNSTMEN, KLASSEFILM EN MOVIEZONE

Kunstmenu en Klassefilm voor basisscholen en “Moviezone” voor het voortgezet onderwijs. Het kunstmenu betreft een multidisciplinaire aanpak.

Kunstmenu confronteert leerlingen van basisscholen met diverse vormen van kunstuitingen en cultureel erfgoed. Het levert een belangrijke bijdrage aan de kerndoelen van het basisonderwijs. Leerlingen maken op een bijzondere manier kennis met kunst en cultuur. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een poppentheater (drama), beeldende kunstenaars (thema's muzikale vertelling + strip- en cartoontekeningen), cultureel erfgoed (verhaal op locatie: kasteel Hoensbroek), een muzikant (thema lucht horen), het Dance Centre Benito Dean (street- en breakdance). Er wordt ieder schooljaar een nieuw programma samengesteld waarin de diverse disciplines steeds aan bod komen en de kwaliteit een belangrijk element is. Er wordt samengewerkt met de culturele instellingen in de Parkstad.

In het schooljaar 2008-2009 wordt dit op 35 basisscholen in Parkstad afgenomen, waaronder alle basisscholen in Brunssum.

Klassefilm is een jaarlijks filmeducatief festival afgestemd op de verschillende groepen van de basisscholen. Vooraf wordt les gegeven over inhoud en vormaspecten van de film die ze gaan of gezien hebben.

Moviezone is een vergelijk festival voor het voortgezet onderwijs

WORKSHOPS

Dit is een echte groeimarkt. Op dit moment genereert de VAZOM reeds meer inkomsten uit workshops dan uit cursussen. Het aantal mensen dat men hiermee is bereikt in het schooljaar 2007-2008 is in totaal 15.000.

De volgende mogelijkheden zijn er:

- voor scholen
o.a. binnen het Kunstmenu, maar ook los daarvan.

Voor de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs bestaat uit een gevarieerd aanbod van workshops (striptekenen, airbrushen, schilderen, boetseren, driedimensionaal werken met diverse materialen, textiel bewerken, fotografie en binnenhuisarchitectuur). Ze kunnen allemaal ingepast worden in bepaalde thema's en projecten.

In de workshops kunnen leerlingen individueel werken met diverse basismaterialen of samen een kunstwerk maken. De scholen kunnen ook ideeën aandragen.

- voor bedrijven
in overleg kunnen workshops op maat worden opgesteld.

THEMA-AANBOD AAN SCHOLEN

Dit is een combinatie van kunstzinnige en pedagogische aanpak. Door de mix van leerdoelen en creativiteit ontstaat een bijzonder aansprekende vorm van ervaringsleren. Het sluit daarbij nauw aan bij de thema's die op scholen spelen. Dit wordt in nauw overleg met de cultuurscouts, die de behoeften van de scholen peilen, ontwikkeld en aangeboden.

BUITENSCHOOLSE OPVANG

Door de inschakeling van leraren van de VAZOM kan de buitenschoolse opvang een speciale culturele invulling krijgen (bijv. leskist over kunstenaars).

PROJECTEN

Begeleiding of ondersteuning van kunst- en cultuurprojecten voor overheden en bedrijven

EXPOSITIES

Er worden veel exposities georganiseerd van m.n. amateur-kunstenaars in scholen, wijken en gemeenten.

KUNST IN DE WIJK

Dit kan bijvoorbeeld zijn:

- theater maken met wijkbewoners (dit loopt met inschakeling van derden)
- kunst in gemeenschappelijke ruimten van flats e.d. met en door bewoners
- kunst in de directe woonomgeving idem

7.2. SAMENWERKING

Er wordt samengewerkt met de volgende instellingen:

- openbare bibliotheken (bijv. lezingen, kinderactiviteiten, uitwisseling met dialectgroep)
- scholen
- cultuurscouts
- bedrijven
- muziek- en dansschool Kerkrade, Landgraaf en Brunssum
- diverse culturele instellingen via projecten (dansschool dance 2 move uit Kerkrade, Benito Dean Dance Centre, theater Landgraaf, oefenbunker e.d.)
- woningverenigingen
- Volkshogeschool Aken
- Kunstenaarscollectief ARTIKEL 27 België

Door deze aanpak ontwikkelen de leraren naast hun normale lesbekwaamheden ook de mogelijkheden om workshops te geven en tentoonstellingen te organiseren.

7.3. CONCEPT-BEGROTINGSOPZET t.b.v. DEPENDANCE BRUNSSUM

UITGANGSPUNTEN

Ruimten

1 lokaal voor primair voor boetseren en keramiek

1 lokaal primair voor schilderen

Bij beide lokalen is opslagruimte nodig voor onder andere keramiekovens, werkstukken en materiaalvoorraden.

De lokalen dienen ongeveer 100 m² te zijn, exclusief opslagruimten.

Cursisten

Maximaal kunnen 15 cursisten per lesuur deelnemen.

Lesgeld ca. € 15,= per leerling per avond (loonkosten leraar o.b.v. 2,5 uur per avond).

Materiaal dient door cursisten te worden aangeschaft.

Mogelijke cursussen

- boetseren/keramiek
- andere driedimensionale technieken (beeldhouwen, pottenbakken)
- portret en model
- jeugdatelier
- tekenen & schilderen
- grafiek (etspers nodig)
- airbrushen
- bloemschikken
- enz.

Investerings

BOETSEERLOKAAL

Inventaris	Aantal	Prijs	totaal
Tafels (2000 x 1000mm)	5	500	2.500
Stoelen	15	150	2.250
Bokken	15	120	1.800
Rekken	2	250	500
Kasten	2	250	500
Glazuurrek	1	500	500
totaal			8050

Er zal eens in de vijf jaar onderstaande inventaris moeten worden aangeschaft:

Keramieken	1	5.000
Klein materiaal		3.500
totaal		8.500

SCHILDERLOKAAL

Inventaris	Aantal	Prijs	totaal
Tekenkast	1	1000	1.000
Dossierkast	1	500	500
Schildersezels	15	150	7.500
Houten rek opslag	1	1.500	1.500
Tafels	7	250	1.750
Stoelen	15	150	2.250
Klein materiaal		1000	1.000
totaal			15.500

EXPLOITATIE

Afschrijving + rentelast	∅ 4.500 ¹⁸	
Overhead	1.000 ¹⁹	
Huur lokalen	15.000	(gemiddelde Kerkrade en Landgraaf)
Onderhoud, enz	<u>5.000</u>	(idem)
Totaal	∅ 25.500.	

¹⁸ Op basis van een 10-jarige afschrijving (behoudens keramieken klein materiaal) levert dit een jaarlijkse last op (bij 3% rente) van circa ∅ 4.500,=

¹⁹ 1^e jaar € 5.000,=

BIJLAGE 8. NADERE OVERWEGINGEN T.A.V. HET CULTUREEL ERFGOED

Archeologie

Voor het toegankelijk maken van de kennis van de archeologie bestaat in de meeste gemeenten nog geen beleid.

De Nederlandse uitvoeringspraktijk is op dit moment als volgt:

1. behoud (in situ) → komt bijna niet voor
2. archeologisch vriendelijk bouwen ('eromheen' bouwen)
3. opgraven → goed onderzoeken (veldfase)
→ rapporteren (rapportfase)

De gemeente is bevoegd gezag (moet daar een archeoloog voor inzetten) en moet de kwaliteitstoets doen.

De gemeente vraagt daartoe meestal een offerte van een archeologisch bedrijf (opgravingbedrijf) inhoudende de kosten van opgraven en rapportage.

Het rapport gaat vervolgens meestal in de kast. Hier zou eigenlijk iets mee gedaan moeten worden, anders gezegd het zou teruggeven moeten worden aan de mensen.

Oftewel: de gemeente zou als **beleidsregel** moeten hebben: *de kennis van de archeologie dient toegankelijk gemaakt te worden (op kosten van de verstoorder).*

Monumenten/Bouwhistorie

De archeologie loopt hierin voor op de bouwkunde. De instrumenten voor dit onderdeel zijn nog niet ontwikkeld (het Rijk heeft bouwhistorisch onderzoek bij monumenten nog niet verplicht gesteld → gemeente kan dit aanvullend wel bepalen.)

Cultuurlandschap

Voor het cultuurlandschap zijn eveneens nog geen instrumenten ontwikkeld:

Dit nu, zou als volgt kunnen gebeuren:

Probeer in het landschap betekenisvolle elementen

1. te onderzoeken
2. te bewaren
3. te hergebruiken
4. verhaal erbij te vertellen.

Met als uitgangspunt: waardevolle elementen proberen te behouden.

Daarvoor zou een integrale aanpak ontwikkeld moeten worden, met als elementen:

- maak geen onderscheid tussen jonge en oudere ingrepen
- maak geen onderscheid tussen een ingreep in het landschap, een monument of een archeologische vondst.

Doorloop daarbij steeds de volgende vier stadia:

1. Onderzoek
2. Bewaren
3. Ontsluiten
4. Exponeren.

Met steeds als doelstelling: voor het nageslacht de ingrepen van de mens inzichtelijk maken, want het gaat uiteindelijk om het verhaal.

Er dient op een rij gezet dienen te worden wat e.e.a. zal betekenen voor de organisatie en de buitenwacht.

BIJLAGE 9. INDICATIEF OVERZICHT GEMEENTELIJKE UITGAVEN KUNST EN CULTUUR²⁰

FUNCTIE	OMSCHRIJVING	BEDRAG
Openbaar bibliotheekwerk	subsidie	∅ 501.332
	kapitaallasten	23.756
Muziekschool	subsidie	311.500
Amateuristische kunstbeoefening	subsidies verenigingen	91.447
Culturele evenementen	subsidie Crea-B/Promesse	20.250
	subsidie buitenschoolse activiteiten	3.716
	deelname Cultuur Parkstad Limburg	41.800
	subsidie Parade	226.892
	diversen	1.525
Comité Alsdorf	subsidie reiskosten	3.941
Werkgroep geschiedenis e.a.	subsidie	1.815
Volksfeesten	subsidies	15.440
	diversen	5.695
	subsidie Sleuteloverdracht	4.000
Openluchttheater	verzekeringen	96
nieuw beleid Welzijn & Sport		50.000
Totaal		∅ 1.303.205

Hier komt o.a. nog bij:

- Connect Brunssum
- subsidie Ilse Frankenthal Euregionale Grafiekmanifestatie
- gemeentelijke exposities
- kunstaankopen
- onderhoud gemeentelijke collectie (buiten + binnen)
- subsidie Heemkunde
- beheer historisch archief door Rijckheyt
- contract met LOO

²⁰ begroting 2008, exclusief doorbelasting overhead gemeentelijke organisatie